

СТЕНОГРАМА

слухань у Комітеті з питань економічного розвитку
на тему: **"Пріоритети на виклики діяльності малого та середнього
бізнесу в контексті відновлення України"**

7 лютого 2024 року

модератор засідання – Боярчук Дмитро, виконавчий директор аналітичного центру
CASE Україна

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановні колеги. Будемо починати. У нас дуже така насичена програма, багато виступаючих. Сьогодні проводимо комітетські слухання Комітету Верховної Ради з питань економічного розвитку на тему: "Пріоритети та виклики діяльності малого та середнього бізнесу в контексті відновлення України".

Мене запросили в ролі модератора, я є Дмитро Боярчук, виконавчий директор аналітичного центру CASE Україна. Вдячність Українській раді бізнесу і проекту USAID "Конкурентоспроможна економіка" за аналітичні матеріали та організаційну підтримку цього заходу.

Отже, почнемо. Вступне слово Дмитро Наталуха – голова Комітету з питань економічного розвитку. Прошу.

НАТАЛУХА Д.А. Дякую дуже. Дякую, пане Дмитре. Дякую, шановні учасники і шановні гості. Хотів подякувати за те, що знайшли час і можливість бути тут, це реально багато чого вартує.

У нас два майже роки такої турбулентності, через яку ми пройшли. Було різне: були обстріли, були блекаути, був дефіцит людей і досі є. І зараз може комусь здається, що трішки стало легше, мені здається, правильне слово не "легше", а "інакше". Легше, напевно, нам стане вже, коли настане перемога, а до цього часу постійно буде щось інакше. І наша задача – це з вами синхронізуватися і цю інакшість постійно намагатися адаптувати до потреб і бізнесу, і влади, і ці потреби задовольняти таким чином, щоб вам було комфортно продовжувати працювати, наскільки це можливо в цих умовах, а ми могли розраховувати на вас, як на кров нашої держави, яка наповнює і дає можливість тим же Збройним Силам України продовжувати захищати і відвойовувати нашу територію. Тому що зайвий раз хотів би нагадати: Збройні Сили України, сили оборони працюють, існують і забезпечуються виключно за рахунок податків, які платите ви, українські

підприємці, українські бізнесмени. І той факт, що ви залишилися тут, той факт, що ви продовжуєте працювати, продовжуєте генерувати прибуток, даєте людям можливість мати роботу, забезпечувати свої родини – це надзвичайно велика честь і це дуже достойно. Я хотів би перш за все поаплодувати вам і подякувати вам за це, за ці два роки надзвичайної праці. Дякую вам.

Я хотів сказати, що у нас наприкінці січня Президент Володимир Зеленський підписав Указ "Про створення Ради з питань підтримки підприємництва в умовах воєнного стану" і щодо Всеукраїнської економічної платформи "Зроблено в Україні". Це, скажімо так, логічний, напевно, висновок на ті два роки, в яких бізнес працював і щодо тих умов, нових умов, які з'явилися для функціонування бізнесу. Є певні нюанси з комунікацією, ми це знаємо по собі як народні депутати, і в процесі нормотворення, законотворення і в процесі вашої операційної діяльності, нашого розуміння тих чи інших процесів вашої проблематики вони не завжди однозначні. І саме для цього проводяться і ці комітетські слухання, створюються ради з підтримки підприємництва і створюються певні комунікаційні платформи. Тому що, напевно, найважливіше, це все-таки незважаючи на будь-які обставини, це знайти спосіб почути один одного і зробити висновки, і вирівняти ту проблему, наскільки це можливо, яка з'являється так чи інакше.

Ми сподіваємося, що і на рівні парламенту, і на рівні уряду, який сьогодні теж тут присутній, і на рівні Офісу Президента, і Президента ця комунікація стане більш активною, більш прозорою і більш результативною. Тобто, звісно, щось є в межах нашого контролю, це ми будемо реалізовувати, і про це ми сьогодні поговоримо, як наш комітет може зробити ваше життя трошки менш нестерпним, скажімо так, і легшим, щось знаходиться поза нашим контролем, але ми можемо вплинути на цей медійно, можемо спробувати вплинути на це публічно, про це теж можемо поговорити. Але bottom-line, да, тобто щоб підвести ризику під цим, це все одно, звісно, знайти цей баланс.

Сьогодні ми проголосувати перше читання Закону про мобілізацію. І от військові завжди кажуть у дискусіях, що основне для мобілізації – це люди, але мається на увазі завжди: люди, яких призивають на фронт, яких призивають у військо. Мені здається, що так, мобілізація – це люди і люди надзвичайно важливі, але це не лише про тих, хто йде на фронт. Важливі ті люди, які лишаються в селах, у містах, у селищах, які працюють на підприємствах, які щодня забезпечують можливість нашим захисникам працювати далі.

І люди, які важливі, це люди бізнесу, і нам потрібно знайти баланс саме в цьому контексті. І це друге питання, яке я сьогодні хотів би підняти, окреслити, це потреба бізнесу в бронюванні для того, щоби мобілізація не стала паралічем, не повісила замки на багато дверей українських підприємств, і вони не припинили свою роботу в цих умовах.

Тому ці слухання, напевно, перш за все про людей: про людей справи, про людей бізнесу. І я дуже дякую, що серед цих людей я тут сьогодні знаходжусь.

Хотів швидко представити присутніх. Зліва від мене заступник Міністра економіки Олексій Соболев. Мої колеги з комітету Муса Магомедов, Ярослав Руцишин, Богдан Кицак, наша колежанка і великий друг нашого комітету Галина Васильченко. Так само депутати, я думаю, що інші колеги так само будуть підходити.

Дякую, я на цьому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую за лаконічний виступ.

Власне, Олексій Соболев. Така можливість поспілкуватися із заступником міністра економіки. Прошу.

СОБОЛЕВ О. Дякую дуже, що запросили.

Завжди наш міністр Юлія Свириденко починає виступ з подяки бізнесу, і як Дмитро зробив. Ми дуже вам вдячні. І зараз Президент наш каже: люди або воюють, або працюють. І наше завдання в Міністерстві економіки ми бачимо в тому, щоб допомогти всім працювати, да, тобто вирішити ті проблеми, які існують.

Що ми про них знаємо? Щоб ви розуміли позицію уряду, звідки він виходить і звідки йдуть політики. З опитувань ми знаємо, що проблеми, які бізнес називає зараз, МСБ – це неможливість бізнесу складати плани довгострокового розвитку, розрив традиційних ланцюгів постачання, зростання цін на сировину і матеріали, відсутність достатнього капіталу, відсутність попиту і нестача кваліфікованого персоналу. І ми намагаємося ці проблеми якимось чином адресувати. Минулий рік макроекономічне було зростання 5 відсотків, цього року прогнозується теж зростання 4,6.

Тепер що ми думаємо довгостроково, які головні чинники будуть для того, щоб... в яких ми будемо працювати. Звісно, це безпековий фактор. Друге – це незворотний напрям щодо вступу в ЄС. І ми очікуємо, що будуть зростання інвестиційних активностей. Так, дивно інвестувати у війну, але минулий рік всі прожили і наші закордонні колеги в тому числі в очікуванні, що буде, зрозуміло, коли війна закінчиться. Тепер якимось я дуже часто чув такі думки, що дарма ми очікували, тобто люди згаяли час, і тепер ми будемо ті механізми, і минулого року будували, які допомагають інвестувати в економіку під час війни, бо, наприклад, відсутність достатності капіталу – це одна з речей, яка дуже хвилює бізнес.

І таким чином ми... ключові моменти, в яких ми зараз працюємо, – це покращення регуляторного середовища, масова дерегуляція зараз проходить. Ми пройшли всі довідки і

дозволи минулого року, їх відмінємо, ті кілька сотень, які домовились відмінити. В той же час ми продовжуємо збирати з бізнесу якісь потреби. Якщо вам потрібно щось відмінити в якихось довідках, в якихось дозволах, спростити, будь ласка, нам підсвічайте. Воно або буде в плані дерегуляції, або ми туди його додамо.

Друге – доступ до фінансів і ринків. І тут ми працюємо і через цю програму в 50 мільярдів, яку погодив ЄС, там буде великий компонент доступу до фінансування в МСБ. Ми відчуваємо, що... Ми збирали нещодавно теж групу з банками, з бізнесом, і в мене таке іноді складається відчуття, що bankwell, тобто проблема, що оці європейські гроші будуть іти через міжнародні фінансові організації, а може, другим рівнем через українські банки. А все одно для МСБ потрібно буде bankwell, потрібно мати і проекти, і інфраструктуру свою бізнесову, щоб можна було в банк отримати ці додаткові кошти.

Але паралельно ми обговорюємо з міжнародними організаціями також не лише кредитні кошти, а кошти в капітал. Тому що капіталу не вистачає для того, щоб їх масштабувати за допомогою банківських кредитів. І тут знов-таки нам потрібен кращий рівень от спроможності бізнесу забирати ці кошти. Тобто ми, може, в кінці року будемо говорити, що гроші є, а проектів менше ніж ми б могли вибрати грошей. Така ситуація теж може бути. І гармонізація законодавства з вимогами та стандартами ЄС – це те, що потрібно.

Зараз ми розробляємо, видали на публічне обговорення стратегію саме розвитку МСБ. Ми її плануємо прийняти десь в квітні, затвердити на Кабміні. Зараз місяць будуть публічні експертні обговорення. Я дуже-дуже сподіваюсь, що це буде наш такий засадничий документ з усіма вами для нашої роботи. Чому? Тому що не лише уряд... уряд координує політику в МСБ, але, наприклад, дуже багато наших партнерів і донорів, у них є безліч різноманітних там грантових програм і так далі, і якщо це не скоординувати єдиною стратегією, то гроші просто вони не сфокусовані, вони розтворюються, і такого ефекту, як можна на них отримати, немає.

Також в секції доступ до фінансів та ринків уряд має там на десятки мільярдів гривень грантових програм: «Робота», «Власна справа», «Гранти для ветеранів», компенсація інвестицій і так далі. «Доступні кредити» збільшили програму з 16 мільярдів минулого року до 18 цього року, це «5-7-9», всім відома. І ми проговорюємо, щоб ще розширювати програму, тому що ми розуміємо, наскільки бізнесу вона важлива.

Що, мабуть, не сказав. Мабуть, це сказав. І з радістю просто, коротше, закінчу виступ для того, щоб послухати вас більше. Але я до того, що механізмів, в яких і спрощувати щось, да, воно налаштовано, механізм перегляду і регуляторних інструментів, різних інспекцій, які є, і так далі, він є, нам потрібні від вас запити. Механізм координації,

у нас можна координуватися зараз якраз через стратегію МСБ. І механізми доступу до фінансування, ми зараз з партнерами працюємо, щоб вони були... в таких річках працюємо і давайте зробимо це разом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже, Олексію.

У нас наступний виступ онлайн, наскільки я розумію. Богдан Мосунов – голова 4Business, член УРБ. Стан реалізації попереднього плану розвитку МСБ за підсумками парламентських слухань 2015 року. Прошу.

І я нагадаю, що у нас дуже багато учасників, тому прохання дотримуватись регламенту 5 хвилин виступу, десь за 30 секунд я буду нагадувати. Будь ласка.

МОСУНОВ Б. Добре. Дякую. Є презентація? Я не чую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Повний екран потрібно зробити.

МОСУНОВ Б. Повний екран є, зараз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все видно, добре.

МОСУНОВ Б. Добре. Дякую. В 2015 році були парламентські слухання і ми з колегами, з експертами проаналізували той стан реалізації попереднього плану. І є декілька таких більш сухих цифр, що виконано, що не виконано, воно більше в інфографіці.

На сьогодні, якщо ми говоримо про декілька сфер, які були на парламентських слуханнях, одна із сфер – це регуляторна політика. На сьогоднішній день ми так переглянули і виявилось, що ті завдання, які були віднесені до Верховної Ради України, частково виконано 14 відсотків, все інше не виконано. Якщо ми говоримо про Кабінет Міністрів України, то не виконано 76 відсотків і 24 відсотки виконано тих завдань, тих планів, які були поставлені в 2015 році.

На слайді ви бачите те, що було виконано частково. І хочу зупинитися на тому моменті, якщо у нас ведеться протокол і можна висловлювати пропозиції, то одна із таких фундаментальних пропозицій, яка може зняти більшість питань в подальшому у сфері регуляторної політики, – це якраз прийняття Верховною Радою законів України. Тому пропозиція – це внести зміни до Регламенту Верховної Ради стосовно прийняття

регуляторних актів у відповідності до Закону України про засади державної регуляторної політики. Це стосується і розробка РВ, це стосується і врахування адміністративного навантаження на малий бізнес, це стосується консультацій з бізнесом.

І друга пропозиція у сфері регуляторної політики – це передбачити відповідальність за порушення самої процедури регуляторної політики. На сьогодні приймаються регуляторні акти, якщо вони недоцільні і заважають бізнесу, і потім вони скасовуються, а вже пройшов певний період того, що він пропрацював і бізнес поніс певні втрати, ніякої відповідальності за те, що там вийшло, немає.

І ще одне. Сьогодні Дмитро сказав, що створена Рада підприємців. І теж як пропозиція, щоб у цю раду включати і зміст з областей, як, наприклад, представників Ради підприємців при обласних державних адміністраціях.

Далі. У сфері податкової та митної політики Верховна Рада України виконала 9 відсотків, частково виконано 27 відсотків, не виконано 64 відсотки. Якщо ми говоримо про Кабінет Міністрів України, це 33 відсотки не виконано, 22 – виконано, 45 відсотків частково виконано. Це ті пункти, які були частково або виконані Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Не буду детально зупинятися, краще, якщо говорити про цей розділ, тут було один із головних розділів, що стосується і мікро, і малого бізнесу. Це залишення системи, спрощеної системи оподаткування і не так часто його реформувати, не забувати і не прибирати спрощену систему оподаткування.

У сфері кредитної політики, як один із напрямків, 67 відсотків Верховною Радою було не виконано, 33 відсотки було частково виконано і Кабінет Міністрів України з жодного завдання, які були заплановані, вони не були виконані.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Богдане, 30 секунд.

МОСУНОВ Б. Все, добре, я на цьому буду завершувати. Все, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую, що так оперативно відреагували.

Власне, у нас зараз є можливість відкоментувати досить коротко, відрефлексувати, якщо вже є що сказати. Прошу. В першу чергу, шановні депутати. Можете з приводу цього, так.

РУЩИШИН Я.І. Ярослав Руцишин, я секретар комітету.

Уточніть, прошу вас, які зміни до Регламенту ви мали на увазі з приводу прийняття законів з регуляторної політики, бо я щось не можу уявити собі, що можна в Регламенті змінити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. І можна, я уточню це питання, чи правильно я розумію, що ви пропонуєте внести відповідальність за наслідки прийнятих законів?

МОСУНОВ Б. Ну, тут хоча би зробити не те, що наслідків, а хоча би ту процедуру, яка повинна відповідати Закону України про засади державної регуляторної політики.

Є порушення самої процедури, і за це ну як би відповідальності ніякої немає. А в цю процедуру входить в тому числі і аналіз регуляторного впливу, в тому числі і прорахунок адміністративного навантаження на малий та середній бізнес, в тому числі і консультації з малим та середнім бізнесом. Тобто більшість регуляторних актів, які приймаються на місцях, в областях, на національному рівні, іде от таке порушення законодавства саме в процедурному моменті.

А щодо Регламенту, на сьогодні Верховна Рада випадає із Закону України "Про засади державної регуляторної політики". Пропонується внести зміни у відповідності, тобто взяти ту частину, процедурну частину Закону України "Про засади державної регуляторної політики", і застосувати його в Регламенті, щоб рішення, які приймає Верховна Рада стосовно бізнесу, вони приймалися у відповідності до Закону "Про засади державної регуляторної політики". Наразі Верховна Рада користується Регламентом і упускає цей момент, тобто немає проведення там повністю аналізу регуляторного впливу, немає проведення тесту адміністративного навантаження на бізнес.

_____. Одна ремарка. По суті те саме, що зараз робить Кабмін своїми НПА, пропонується, щоб робили і шановні народні депутати. Це підвищить значно якість тих нормативних актів, які подаються.

МОСУНОВ Б. Так-так. Дякую, Олеже.

НАТАЛУХА Д.А. Дякую. Я зрозумів. У нас є такий інструмент як, в принципі, парламентський контроль за виконаннями прийнятого законодавства. Я, давайте, просто, да, треба обговорити, тому що є Державна регуляторна служба, у якої є функції, про які ви говорите, передбачені прямо законодавством. І я думаю, що про це може іти мова. Але про посилення парламентського контролю, давайте, да, поговоримо тоді між собою.

МОСУНОВ Б. Не посилення, просто, щоб вони ішли також у рамках законодавства, які є на сьогодні. Це дуже спростить в подальшому комунікацію між бізнесом та владою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, дякую. Будемо рухатись далі.

У нас далі виступ Тетяни Короткої, заступниці бізнес-омбудсмена. Спостереження Ради бізнес-омбудсмена стосовно стратегічних документів щодо розвитку МСБ. Прошу, Тетяно.

КОРОТКА Т. Дякую.

Ну, колеги, як відомо, що в Раду бізнес-омбудсмена звертаються підприємці зі скаргами на дії державних органів і 70 відсотків – це малий і середній бізнес. Звичайно, за весь час свого існування ми не могли ігнорувати наявність стратегічних документів і свого часу проаналізували минулу стратегію розвитку малого і середнього бізнесу. Я не маю таких чудових цифр, які продемонстрував пан Мосунов, але я впевнена, що вони відповідають дійсності, тому що ще на тому етапі ми виклали деякі свої спостереження, які на сьогоднішній день, на мій погляд, все ще є релевантними і важливими для того, щоб їх взяти до увагу.

По-перше, в Україні в назві малий і середній бізнес є настільки різні підприємства, що розрив між мікро, малим і середнім бізнесом він є дуже суттєвий. І саме через це, коли ми не розподіляємо мікробізнес і малий бізнес у нас виникають дорікання з боку МВФ, дорікання з боку податкових органів стосовно використання спрощеної системи оподаткування. Впевнена, що сьогодні буде багато дискусій з цього приводу, але якщо засадничо не переглянути такі методологічні підходи до визначення мікро, малого і середнього бізнесу, ми ніколи не зможемо вистурчати ту єдину систему поводження або опікування, регулювання таких підприємств.

По-друге, не можна не погодитися тут із виступаючими стосовно необхідності використання все ж таки тої регуляторної політики, тих інструментів, які вже існують, той самий М-Тест. Сьогодні війна, ми це розуміємо, але все ж таки ми сподіваємося, що перемога... настане день, і ми будемо працювати в нормальному режимі тоді, коли можна розробляти нормативно-правові акти з врахуванням і не нехтуючи цим дуже корисним інструментом. Він, можливо, здається таким обтяжливим і він завжди так виглядав для тих, хто хоче просунути нормативно-правові акти скоріше. Ми це розуміємо, тому що сьогодні от точно нам треба на сьогодні вирішувати питання. Але також більше уваги

цьому інструменту він, звичайно, надасть і більше якості тим документам, над якими працює уряд. На жаль, останніми роками ми забували про нього, потрібно буде до нього повернутися, тому що це перевірена методика і її треба краще застосовувати в Україні.

Крім того, коли ми вивчали попередні стратегічні документи, звичайно, кинулося в око, що багато таких чудових заходів, які там передбачені, вони не забезпечені фінансово. Тобто є наміри, але держава, уряд, коли планує і ставить собі цілі, ніяк не забезпечує ані відповідними державними програми ці заходи, ані відповідними там очікуваннями від міжнародної технічної допомоги, наприклад. І таким самим у нас виникають великі розриви між заявленими стратегічними планами і цілями, і тим, що ми потім всі відчуваємо таке глибоке розчарування від того, що все ж таки, яких цілей не досягли.

Сьогодні ресурсів надзвичайно мало. Але тоді, можливо, не потрібно писати чудових великих товстих документів для того, щоб ми врешті-решт нічого не досягли. Можливо, ми маємо працювати в ситуації крок за кроком, але якісній, зробили крок – підтвердили, що він якісний. От результати орієнтованості – це завжди стиль роботи нашої команди. Тому, власне, я також можу порадити і уряду, і розробникам не думати про великі красиві дисертації, мається на увазі, за обсягом документів, а все ж таки бути більш прагматичними.

Також існує такий, знаєте, провал інформаційної політики. До нас, Рада бізнес-омбудсмена, власне, не є консультативним органом, це прямо передбачено в нашому регламенті, ми не консультиємо бізнес, тому що у нас немає ані повноважень на це, ані ресурсів. Але ми також бачимо, що коли до нас часом звертається той бізнес, який не знає про наші особливості регламенту. Все ж таки не існує такого, знаєте, єдиного, я не хочу використовувати слова порталу чи вікна, але того місця, де малий, середній бізнес, який постійно зайнятий виживаннями, постійними крутиться своїми роботами і може отримувати регулярну і систему інформацію, що зміниться в його житті, якщо прийняти якийсь документи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тетяно, 30 секунд.

КОРОТКА Т. Так. Хоча такі спроби були.

І, мабуть, підсумовуючи, я також хочу сказати, що малому і середньому бізнесу необхідні спрощення максимальні, які тільки можна сьогодні для того, щоб він саме утримував. І от на цей також ми мусимо звертати увагу. Хоча наші плани по європейській інтеграції, по адаптації законодавства скоріш за все матимуть конфлікт між тим, як це бачить Україна у вигляді підтримки малого і середнього бізнесу і її потреб сьогодні, бо ми

в надзвичайній ситуації знаходимося, і тим, що передбачено регламентами. Але це завдання для уряду, щоб це комунікувати з нашими європейськими партнерами. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дуже дякую.

Наступний виступ – Михайло Непран, перший президент...

НЕПРАН М. Перший віцепрезидент.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Віцепрезидент.

НЕПРАН М. Президент трошки пізніше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Торгово-промислової палати, член УРБ. Виступ стосується: ключові ризики національної стратегії доходів 2030, розширення дискреції, банківська таємниця, спрощена система тощо. Прошу.

НЕПРАН М. Власне, тут якраз у мене і починалась презентація слухань, які були в 15-му році, наскільки я зрозумів, а я був учасником тих слухань, і, знаєте, так цікаво, скільки років пройшло, поспостерігати. Ббачу, тут є колеги, які теж були в 15-му році, тоді було пафосно, красиво в залі Верховної Ради, тінь Кужель над усіма, рідної матері спрощеної системи оподаткування і ФОПів. Але що не змінилося, так це кількість депутатів, які теж брали участь у тих парламентських слуханнях. Вона була десь на такому ж рівні, навряд чи більше. Це теж такий...

НАТАЛУХА Д.А. Зараз підійдуть.

НЕПРАН М. Ми навіть не маємо тіні сумніву.

Але, знаєте, колеги, у мене тут заявлена така цікава якраз стратегія, у нас зараз таки пішов якийсь вал стратегій, як влітку був вал конференцій по відбудові, інколи доходило по дві, по три конференції в день, уже всі проводили, всі відбудовували – зараз пішов час стратегій, на що один із старих досвідчених кабмінівців мені сказав: "Ти знаєш, Михайло, мабуть, скоро уряд відправлять у відставку". Я кажу, чого? Стратегії почали писати. Як тільки почали писати стратегії, значить, скоро чекай.

Але, з іншої точки зору, дай бог, є інша є проблема, яка, власне кажучи, з одної сторони, нас турбувала, стратегія, та, яка була Мінфіном прийнята, з іншої сторони, я з

моїм досвідом державного чиновника казав - ніхто не знає, скільки в Україні було прийнято стратегій за роки незалежності. Ми з Олегом як... Ні, скільки виконано, ми навіть не говоримо, скільки виконано, скільки було прийнято. Я попросив колег з Інституту економіки промисловості академії наук, вони мені сказали, що за останні п'ять років, по-моєму, було прийнято порядку 100 стратегій, це тільки за останні п'ять років, ми не кажемо за тридцять років. Я ще згадую, тоді були не стратегії, були програми "Український автобус", "Український комбайн" і "Український автомобіль" у 1994 році затверджувався на колегії Міністерства економіки. Так що бували і більш, скажемо так, амбітні стратегії.

Власне, мене не скільки, скажімо, ця стратегія, за яку ми вже добряче з усіх сторін проговорили, по доходам, по фінансам, які є, і багато на цю тему дискутували, публікували. Тому перше, що мене з однієї сторони заспокоює те, що навряд чи там буде щось прийнято на реалії, бо це був маячок, який треба було виконати для Міжнародного валютного фонду, а Україна, як завжди, після того, як отримувала гроші, знаходила тисячу варіантів, як не виконати потім своє зобов'язання, скоріше всього, і воно не буде виконано. Але от Борис Емельдеш на одному з обговорень правильно сказав, каже: з усіх цих стратегій, які розробляються, там, де є, з однієї сторони, зобов'язання, яке держава бере на себе і покладає на бізнес. Ті зобов'язання, які держава бере на себе, вона забуває, але те, що поцепити на бізнес, завжди успішно виконує.

Тому тут, власне кажучи, Дмитро, не до вас питання, я з нетерпінням чекаю рано чи пізно, Олеже, я думаю, організує нам зустріч з Данилом Гетманцевим, нагадати йому, як він всім присутнім тут клявся, що польської системи оподаткування ФОПів не буде, і я його це два рази запитував. Зараз пані Воробей, яка є візаві Данила, починає вже так потихеньку в медійний простір закидати, от яка гарна польська модель. Та гарна вона, але вона в Польщі гарна. У нас є своя модель, і ми по ній працюємо, і я рахую, що працюємо нормально.

Мінекономіки розродилося також стратегією підтримки середнього бізнесу. Теж якось так воно вийшло, з однієї сторони, Центр Буряківського презентував, ми з Олегом ходили. Я кажу, так хто кого перехватив, хто кого перекупив – ви Мінекономіки чи Мінекономіки Буряківського. Буряківський сказав, що вони раніше почали готувати, у них не стратегія, у них дослідження, terra incognita середнього бізнесу.

Я хочу вас запросити, вас, Дмитро, і тут всіх присутніх, я думаю, що ми десь в першій половині березня, ми вже домовилися про це, і є якраз Торгово-промислова палата, разом з Українською радою бізнесу, нас підтримує ПРООН, підтримує ...*(Не*

чуті) Ми хочемо зробити великий дводенний такий, як тепер модно говорити, івент, якраз по обговоренню тієї стратегії, яку розробили в Міністерстві економіки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло, 30 секунд.

НЕПРАН М. Я не знаю, хто із заступників міністра курував це, чесно кажучи, ви чи хтось інший, але ви розумієте, що повинні будуть прийти автори, як в театрі кажуть, а ми б хотіли на перший, так концептуально ми для себе визначили, що перший день ми хотіли б все-таки більше з точку зору бізнесу подивитися, її обкатати. Бо я вам скажу, коли там написали, що Торгово-промислова палата, основне, чим повинна займатися для підтримки середнього бізнесу – це виставкова діяльність, ну, передайте привіт тим, хто це писав. Виставкова діяльність у світі давно не в тренді, кращі часи виставкова діяльність пережила років 15 назад. Інтернет вбив виставкову діяльність у тому виді, як вона була, вона є, але це вже зовсім інше. Тобто повне нерозуміння того, що треба, як треба робити.

Тому перший день ми б хотіли подискутувати самі, а на другий день уже запросити розробників, запросити парламентаріїв і вже провести дискусію – ваше, наше бачення, і поспробуємо зробити з цього якийсь документ. Тому плануйте десь, я так думаю, перша, якщо буде все нормально, десь перша декада березня місяця, бо це все-таки 105 сторінок треба прочитати. Я скажу чесно, в мене терпіння не хватило, є в мене старий чиновник, який все-таки його прочитав до кінця і знайшов, там, де стосується ТПП. Тому це перше, що я хотів би вас запросити.

І на завершення, зараз мені вже точно будуть казати. У нас дуже багато негараздів, й історія з Мазепою показала про те, що, я, Дмитро, вас і вас, колеги, ділюся з вами, навіть не буду наполягати на роялті, – що все-таки треба прийняти вам стратегічне рішення і ввійти в історію України депутатами, які перегорнули сторінку процесу первинного накопичення капіталу.

Пам'ятаєте знамениту фразу Генрі Форда: я готовий звітуватися за кожний цент, але не питайте мене за перший мільйон. Так от у нас прийшов той період, коли вже треба змиритися з тим, що перші мільйони в Україні є, а яким способом вони були здобуті, держава, я вважаю, не завжди має моральне право запитати. Бо якщо ми говоримо за приватизацію землі, то це були політичні ігрища, і в Україні не існувало законного прозорого процесу чи процедури приватизації землі. Зараз до любого власника любой землі можна прийти, закінчую, і сказати, що це було неправильно.

Тому я вам пропоную виступити ініціатором і прийняти акт про власність і визнати, що на 01.01.2024 року власність, хто якою володіє, правильна вона –

неправильна, справедливо – несправедливо, але ми ставимо крапку в цій історії. Знаєте, і це повинно бути не просто визнання права власності, от тоді і автоматично виникне питання легалізації: виходьте і легалізуйте. Як сказав мені один з адвокатів, каже: так відсотків 30 силовиків після цього розрахуються зі служби, бо їм треба буде узаконити те, що є і уже офіційно, легально цим займатися, а не сидіти на службі у прокуратурі, СБУ чи в Нацполіції для того, щоб прикривати свій бізнес.

Тому, завершаючи, я думаю, що якщо ви зробите отакий акт, який врешті-решт поставить крапку, тому що на зустрічі з бізнес-омбудсменом. До речі, Генеральний прокурор підтримав цю ідею і сказав: "Так прийміть законодавчий акт, яким визнаєте ту власність, яка є, і з юридичної точки зору не буде підстав повертати". Тому у вас є шанс в цій історії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло, дякую за цікавий і емоційний виступ.

НАТАЛУХА Д.А. Ні, я дуже кротку рефлексію. У нас були дискусії на цю тему після ситуації з Мазепою. Моя персональна думка, що така дата настане, але вона настане еволюційно, і ця дата буде датою вступу України в ЄС. Тому що у нас просто не буде виходу, окрім як.

НЕПРАН М. Ми, знаєте що, в ЄС вступать – це "есть у революции начало, нет у революции конца"...

НАТАЛУХА Д.А. А з приводу вашої ідеї з акту про власність, тут абсолютно справедливо прозвучала ідея, що це буде неоднозначно сприйнято FATF. FATF це буде сприйнято вкрай неоднозначно. Тому тут є. Але ідея гарна, мені подобається, от як політику дуже подобається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Давайте рухатись далі.

У нас наступний виступ Борис Емельдеш – член Наглядової ради Рада міст "Захисти ФОП", член УРБ. І презентація: нацстратегія доходів; звуження сфери фіскалізації виключно на ризикові категорії платників; осучаснення процедур оформлення тимчасових споруд. Доопрацювання законопроекту 10308.

Прошу, Борисе. І я нагадую, що регламент 5 хвилин.

ЕМЕЛЬДЕШ Б. Так, добре.

Я хочу подякувати депутатам комітету та його голові за можливість бути присутнім на цьому заході. Це дуже важливо і я маю надію, що такий майданчик як слухання в комітеті Верховної Ради це є початок і завдяки нашій співпраці ми будемо зустрічатись щорічно, а після перемоги, то ми зможемо провести ще повноцінні парламентські слухання, як от колеги так от згадують про них, і взагалі для малого бізнесу створення такого майданчику це просто така життєва необхідність. Тому дуже вдячний вам особисто і всім депутатам за можливість того, що відбулось таке зібрання.

Один із прикладів негативних наслідків відсутності комунікації з бізнесом це поява так от національної стратегії, хотів сказати трагедії, трохи було не сказав, національної стратегії доходів в сьогоднішній редакції, яка є зараз. Зокрема вона передбачає знищення існуючої точної системи, перехід до тотальної фіскалізації, повного товарного обліку для ФОПів та обов'язку реєструватись платником ПДВ всім платникам єдиного податку. Це робить спрощенку загальної системи, від якої страждає зараз навіть і середній бізнес.

Ну, будь ласка, зробіть там. Переключіть там наступний слайд. Так, ми постійно під час наших зустрічей говорили про те, що фіскалізація, яка була впроваджена в 19-му році, не є ризикоорієнтовною, не є справедливою та не відповідає заявленим цілям по боротьбі з тіньовою економікою. Для підтвердження цієї тези, от зараз вашій увазі невеличка презентація і от ми бачимо, що загальна кількість ФОПів, якщо гарний зір у всіх, вона сягає біля 2 мільйонів. З них, за нашими підрахунками, повинні були встановити РРО біля 1 мільйона, але за даними ДПС встановили тільки 327 тисяч, тобто одна третина.

Висновок очевидний, що властиві для всіх країн зі слабкими інституціями підприємства масово ігнорують безглузду правову норму. І чому це відбувається? Експерти з Економічної платформи зробили cost-benefit аналіз витрат та вигід – можна наступний слайд, будь ласка, ~ витрат, вигід бізнесу, так-так, добре, державного бюджету щодо фіскалізації. Витрати бізнесу на фіскалізацію, всіх другої та третьої груп дорівнює 10 мільярдів гривень на рік.

Витрати бізнесу на товарний облік дорівнює 25 мільярдів гривень на рік. Додаткові надходження до бюджету від тотального РРО коливається в межах від 6 до 8 мільярдів гривень на рік. Тобто для того, щоб держава отримала 6 або 8 мільярдів гривень, так, то малий бізнес повинен втратити 35 мільярдів. Це суцільно, суспільно негативне регулювання шкідливе для країни в цілому, так на наш розсуд.

І питання до розробників Нацстратегії доходів, які хочуть ще погіршити умови для малого бізнесу: на яких розрахунках будуються оці пропозиції? Те саме питання буде до

авторів фіскалізації в сьогоднішній редакції. Варто звернути увагу ще на один аспект: максимальна річна кількість перевірок, яка була проведена за 4 роки, це 27 тисяч. І суб'єкти господарювання, які не встановили РРО або ПРРО, близько 700 тисяч. Тобто для того, щоб зафіксувати ці порушення, податковій потрібно працювати 25 років, щоб перевірити от всі ці 700 тисяч суб'єктів господарювання, податковій потрібно втратити 25 років своєї праці. Дійсно, ми вже поділились, до речі. Так, вона вже у вас є.

І по підакцизці. Експерти, які досліджують рівень тіні по підакцизним групам товарів, фіксують системне зростання тіні, рівень тіні на ринках алкоголю та тютюну. На початок 24-го року тінь в табачці зросла до рекордних показників – 23,5 відсотка, по алкогольній продукції тінь складає 28 відсотків. Це...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Борис, 30 секунд.

ЕМЕЛЬДЕШ Б. Так, добре. Це при тому, що в цих галузях вже десяток років і РРО, і товарний облік, і перевірки тощо. Тож будь-яке розширення надскладних для бізнесу інструментів є шкідливим до того часу, поки якість інституцій не буде як в розвинутих країнах ЄС. І ми пропонуємо звузити фіскалізацію, придбати її щонайменше до тих ФОП, хто не має зараз найманої праці, а адміністративний ресурс, який звільниться, зосередити на контролі підакцизних груп товарів, де зараз процвітає тінь. І вона процвітає, до речі, з 95-го року, і ми нічого з цим не можемо зробити. Тобто якщо ми це не зробимо, то наша податкова політика буде додатковим нагадуванням про те, що загальний принцип для країн, що розвиваються, суворість законів компенсується необов'язковістю їх виконання.

Ще хвилинка про законопроект, який про тимчасові споруди. То, в принципі, він дуже гарний, але там є певні зауваження до нього, там невраховані інтереси малого бізнесу. Було би доречно, якщо ми могли б його доопрацювати до другого читання. Все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую, Борис.

Я хотів би відмітити, що Рада міст "Захисти ФОП" також була співорганізатором. Хочу подякувати. Прошу коментарі.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Дякую.

Для тих, з ким ми не знайомі, Галина Васильченко, я є народною депутаткою від фракції "Голос" і, власне, я працюю в податковому комітеті, Комітеті з питань митної, фінансової, податкової, політики. З багатьма з вас ми добре знайомі, розробили не одні і подали пропозиції щодо змін в законодавство, поправки і відповідні звернення чи-то до

уряду, чи-то до голови комітету, чи інших комітетів. Перше, що хочу сказати, величезне дякую усьому бізнесу, зокрема представникам малого, середнього, мікробізнесу, які залишились, працюють в Україні, за те, що платите податки і тим самим підсилюєте нашу обороноздатність, допомагаєте Збройним Силам України, бо хочу нагадати, що абсолютно всі кошти, які ми у вигляді податків збираємо до державного бюджету, витрачаються на підтримку Збройних Сил України. Всі інші видатки, зокрема пенсії, заробітні плати бюджетникам ми виплачуємо і інші видатки, необхідні державі, ми виплачуємо за допомогою наших міжнародних партнерів і за допомогою тих країн, які допомагають нам фінансово, зокрема це Сполучені Штати Америки, дуже очікуємо на позитивне наступне рішення, це, звісно, Європейський Союз і окремі країни Європейського Союзу, це Міжнародний валютний фонд.

Я завжди на боці і на захисті мікробізнесу, і ті, з ким ми співпрацювали, асоціація, аналітичні центри, ви це знаєте, реагую належним чином. Пам'ятаю, як в 19-му році протягом пів року намагалась переконати в комітеті, що потрібно підняти ліміти, я потім подавала цю поправку у всі законопроекти, які найшли в комітеті, і на це згодилось реально пів року. Нещодавно, на початку листопада, на прохання підприємців ми розробили і зареєстрували черговий законопроект 10234, в якому пропонується справді дуже, на моє переконання, правильна модель щодо лімітів для фізичних осіб підприємців. Крім того, що ми пропонуємо їх збільшити, ми чітко пропонуємо механізм збільшувати в пропорції до кількості найманих працівників. Це буде стимулювати до офіційного працевлаштування. Тобто чим більше треба офіційно працевлаштованих працівників, тим більше в тебе лімітів. Це справедливо і по відношенню до держави з точки зору сплати податків, це справедливо по відношенню до підприємців, які здійснюють підприємницьку діяльність.

Я буду дуже сподіватися, що Комітет економічної політики підтримає, розгляне цю ініціативу і члени Комітету економічної політики в сесійній залі, коли цей законопроект буде винесений, теж підтримають. Бо наразі, на жаль, його навіть в комітеті ще не розглядали.

Стосовно Національної стратегії доходів, з багатьма з вас ми мали Zoom на початку січня, в деталях розібрали усі ці ризики. Я дуже розумію підприємців, в якому аспекті вони схвильовані, якщо будуть прийняті відповідні нормативно-правові акти, які мають бути прийняті згідно стратегії. Мабуть, що правильно було б і хотілося б, що якщо стратегії пишуться, приймаються, щоб вони в країні реалізовувались. Але, зважаючи на ту практику, яка у нас є в Україні, і зважаючи на саме цю Національну стратегії доходів, я дуже сподіваюся, що буде продовжена практика невиконання стратегій і те відповідне

законодавство, яке має бути прийнято в частині погіршення умов для бізнесу, не буде прийнято.

Бо, якщо ми дивимося, там є і позитивні речі. Так, нам потрібно перезавантаження БЕБ, нам потрібна реформа митниці, податкової, відповідні законодавчі акти, законопроекти є зареєстровані. Наскільки я знаю, також ви долучалися до розробки певних законодавчих актів, вони є зареєстровані в нашому комітеті. Чому до сих пір не винесені на обговорення, не винесені в сесійну залу? Не знаю, на жаль, питання не до мене.

Але в частині спрощеної системи оподаткування і взагалі можливості застосування польської моделі – це є справді величезний ризик. Я маю чітке питання від підприємців з Львівщини, бо я мажоритарниця з Львівщини. Вони кажуть, якщо за рівних податкових умов нам, ми, які живемо 70 кілометрів від кордону з Польщею, коли там Європейський Союз, безпека, верховенство права, і тут в країні, коли у нас є війна, після війни у нас буде довгий процес відбудови, нам треба буде в разі ефективніше і більше працювати для того, щоб хоч трішки наздоганяти країни Європейського Союзу. То який сенс? Це мені конкретно підприємці дуже чіткі питання задають. Який сенс мені за тієї самої податкової системи реалізовувати тут бізнес, а не там? Я повністю поділяю ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Галина, у нас зараз ще буде одна презентація, а потім будуть реакції. Якщо ви не проти.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Я підсумую. Я тільки завершу, власне, ви зачепили польську податкову модель і вступ в Європейський Союз. Ми чітко розуміємо, що будуть зміни в процесі нашої інтеграції до Європейського Союзу, ми будемо багато законодавства узгоджувати з законодавством Європейського Союзу. Є регламенти, які при вступі просто перекладаються, це по суті сору paste. Але є директиви, рамки, і в кожній країні Європейського Союзу є своя модель оподаткування дрібного бізнесу і вони мають інші умови ніж загальна система для великого чи навіть середнього бізнесу. Тому для мене тут важливо, і я це завжди дискутую з урядом і з тими представниками влади, які відстоюють на міжнародній арені і в процесі європейської інтеграції беруть участь в перемовинах, те, щоб ми чітко змогли відстояти якомога більше норм і здобути якомога більше перехідних періодів, аби наш мікробізнес зміг працювати, розвиватися, а не змушений був закриватися чи йти в тінь. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

НАТАЛУХА Д.А. Дуже коротку от ремарку на те, що Борис сказав. Отут якраз колеги рефлексували, ви згадали ДБН – державні будівельні норми щодо будівництва.

ЕМЕЛЬДАШ Б. Я їх не згадував. Це тимчасові споруди, МАФи.

НАТАЛУХА Д.А. МАФи. Але чи я правильно пам'ятаю, на сьогоднішній день є вимога законодавча, що будь-який суб'єкт підприємницької діяльності і точка торгівлі зобов'язана буде забезпечити укриття. Ні, немає такого?

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Пане Дмитро, якщо можна, я прокоментую.

НАТАЛУХА Д.А. Все, ми тоді зняли це питання.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. І, насправді, є зараз така...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я перепрошую, давайте ми все-таки завершимо по нашій, по плану, а потім зараз будуть коментарі, і ми поговоримо.

НАТАЛУХА Д.А. Зараз дійдемо до цього. Дякую.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Добре, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз у нас виступ Олега Гетмана – економіст, координатор Економічної експертної платформи. Тема виступу: "Ключові ризики національної стратегії доходів 2030: розширення дискреції, банківська таємниця, спрощена система". Прошу, Олег.

ГЕТМАН О. Дякую.

Вітаю, шановні народні депутати, представники бізнесу. В мене лише один слайд і він якраз про якість інституції. Ми аналізували цю стратегію, ми як аналітичні центри, трохи з іншої точки зору, не так, як її аналізував бізнес от по конкретних пунктах, по конкретних недоліках, їх безліч, але ми підійшли з іншого боку.

Дивіться, сьогодні вже згадували про якість держуправління, про якість інституцій, це один з найвідоміших світових рейтингів Світового банку, рейтинг якості

держуправління. І ми просто порівняли низку європейських країн, одну з них – це Польща, яку хочуть змавпувати, цілу купу положень в національній цій стратегії. І ще низку розвинених країн, і навіть найслабші країни Європи по всіх показниках і верховенство права, і якість державних послуг. Ну, тобто ви бачите по всіх показниках, Україна відстає шалено, Україна відстає навіть від найслабших країн Європи по всіх показниках приблизно настільки ж, наскільки найслабші країни Європи відстають від розвинених.

Тож говорити про польські інструменти, польські регуляції, польське там, умовно, відкриття банківської таємниці, накладання арешту без рішення суду – це просто настільки неадекватні пропозиції, які містяться в національній стратегії, ну, те, що в розвинених країнах призведе до покращення збору податків, там дисципліни, в Україні з нашою якістю інституцій це призведе до тінізації, до збільшення корупції, до додаткових втрат бізнесу, все це перетвориться просто на хабарі. І це дуже добре в своєму дослідженні описав Ернандо де Сото, який досліджував такі країни, як у нас, нерозвинені, недорозвинені ще. Рекомендації дослідників в таких ситуаціях: максимально спрощувати регуляцію, максимально спрощувати... зменшувати дискрецію, перезавантажувати ті органи, які є найбільш корумпованими за прикладом Грузії. Тож немає у жодних дослідників, у жодних економістів пропозицій мавпувати і накладати шалені регуляції, шалені інструменти, додавати контроль корумпованих органів для таких країн, як у нас.

Тож велике прохання до народних депутатів, до економічного комітету, до податкового комітету, по суті, ви єдині, хто стоїть між дуже такою фіскально заточеною заступницею міністра фінансів, яка з багаторічним стажем бухгалтера, аудитора, тобто не може країна бути в заручниках у однієї людини, да, яка не надає розрахунки під свої пропозиції, не враховує якості державних інституцій, не враховує рівня корупції. Тож велике прохання до вас, звернути на це увагу, не допустити реалізацію тих інструментів, які є неадекватними, і, навпаки, сприяти реалізації тих інструментів, які можуть нам допомогти. Про це буде наступний виступ пана Григола Катамадзе, я тоді не буду забігати вперед.

Але я хотів тільки зазначити, що це спільна думка і аналітичних центрів, в цьому випадку ми співпадаємо на 100 відсотків, і всіх провідних бізнес-асоціацій, що зараз велика частина реформ і всього, що можна зробити, залежить від трьох законопроектів – це повне перезавантаження БЕБ 10188-1, митниці і податкової за принципами НАБУ. Тобто міжнародники мають обрати керівництво, далі має пройти повна переатестація, етичні комісії, тож по повній програмі, як це було з НАБУ. Потрібно перезавантажити

один неефективний – БЕБ і два найбільш корупційних за опитуванням бізнесу органи – це податкова і митна служби.

Що я ще хотів сказати – щодо Мінфіну, щодо його розрахунків, то це дуже прямолінійні, примітивні розрахунки. Тобто це стосується, наприклад, і прогресивного ПДФО. Тобто Мінфін рахує так, що, якщо ми зробимо ставку не 18, а тим зробимо 30, а тим зробимо 40, то відповідно ми зберемо рівно стільки більше податків. Хлопці, так воно може працює у Британії чи може в Канаді. У нас це ще більше зарплат в конверті, ще більше тінізація. Якщо в мене потім в коментарі буде хвилинка, в мене є ще одна картинка, де ховаються найбільші схеми, але то пізніше. То ж велике прохання звернути на це увагу, і коли будуть подавати до Верховної Ради оці законопроекти жахливі на реалізацію цієї стратегії, на ці розділи звернути увагу, бо ваш комітет – це єдиний, в якому економіка має бути на захисті. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, ми зараз переходимо до обговорення. Прошу, коментарі.

НАТАЛУХА Д.А. Дуже коротке побажання. Це дуже цікавий слайд, єдине прохання, я бачу, що там можна країну вибирати по списку. Можна додати туди, щоб справедливо було, ви посилаетесь на найбідніші економіки Європи, напевно, додати Румунію, Молдову, Мальту, Боснію та Герцеговину, щоб був просто збалансований. Тому що там Чехія, Німеччина і хто там ще, і Польща, напевно, це не найслабші економіки Європи. Да-да, так у нас буде збалансована картинка і буде вже... Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, є якісь коментарі з приводу цього блоку, фактично присвяченому Національній стратегії доходів, чи ми вже все обговорили?

ДРОГОВОЗ Ю. Можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, так, представтесь.

ДРОГОВОЗ Ю. Так, Юлія Дрогвоз, я представляю Український союз промисловців і підприємців, я є віцепрезидентом. Я просто хочу сказати і навести такі цифри, це безпосередньо до стратегії, тому що, по-перше, стратегія, як вже говорив Борис, що вона пропонує всім стати платниками податку на додану вартість. Я просто наведу цифри, які давали в Міністерстві фінансів станом на 1 січня 2023 року, але вони були за 12 місяців, тобто це обороти за 12 місяців. Так-от, це було питання, яке піднімалося щодо

збільшення ліміту для обов'язкової реєстрації, ну, на сьогоднішній день це мільйон. Так от, до мільйону у нас отримують доходи, оподатковані податком на додану вартість, за 12 місяців – 114 тисяч на той момент платників податку, що складало тоді 44 відсотки, 44 відсотки у нас отримують до мільйона річний оборот. Це свідчить про те, про нашу додану вартість взагалі в країні. Так от, ми йшли, ми ж хотіли збільшити, да, до півтора мільйона отримувало 49 відсотків, до двох мільйонів – 52 і до трьох мільйонів – 57 відсотків, це про малий бізнес якраз і є.

І тому я хочу сказати ще, у мене просто презентація, я вже не знаю в якій вона частині, було зроблено дослідження, за підтримки проекту USAID, в якому досліджувалися питання: як блокування податкових накладних позначається на платниках податку. Так за результатами цього дослідження можна чітко сказати, що це саме блокується малий бізнес, малий і мікробізнес. Тому що у нас і по кількості платників також динаміка пішла вниз, тобто це якось... ну, якраз і свідчить про те, як бізнес реагує на цю систему. І крім того, всі решта показники, вони спрацьовують, саме і "заточені" саме на малий бізнес. І це все дослідження і графіки, вони якраз на підставі статистичної інформації, яку отримано було в ДПС і на підставі тої, яка розміщується на сайті, було чітко доведено, що це безпосередньо малий бізнес.

Тому, якщо розповсюдити далі ПДВ на першу і другу, там іншої нема, да, групи платників єдиного податку, які там тимчасово ще якийсь час будуть працювати, за задумом Міністерства фінансів, то це вони попадають відразу на блокування, це означає, що вони зупиняються.

А далі я хочу сказати, це говорили про М-Тест, я також хотіла про це сказати, про те, що у нас регуляторні ці процедури, я просто хочу вам процитувати норму закону, і ці закони вони майже всі останнім часом містять це формулювання, що установити що до порядку підготовки та прийняття нормативно-правових актів, що приймаються на виконання вимог цього закону, не застосовуються вимоги Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". Це якраз про те, що це вже закладено в законодавстві і це суперечить взагалі всьому.

Про М-Тест. Я нещодавно намагалася знайти навіть той М-Тест, який робився по РРО ще в якомусь там, чи 19-му, чи 16-му, чи в якому році, в 16-му році. Я не знайшла навіть згадки, скажемо, не відкривалися ці файли. Про те, що ні один документ не проходить М-Тест, а якраз там всі документи вони так чи інакше стосуються малого бізнесу, ніяким чином не досліджується вплив цих законодавчих актів, я вже мовчу про закони, на малий бізнес.

Далі просто про РРО, якщо можна. Я хотіла сказати...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте ми, може, надамо ще іншим учасникам, все-таки...

ДРОГОВОЗ Ю. Одне слово. Навіть піднімалось питання безготівкових розрахунків, воно перекликається зі стратегією, тому що доступ до рахунків буде наданий. До цього часу завжди казали, ми знімемо з розрахункових операцій безготівкові розрахунки за умови, що буде доступ. Але в стратегії і доступ до рахунків і суцільна фіскалізація. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Дякую.

Так, звичайно.

НАТАЛУХА Д.А. Колеги, було зауваження щодо розподілу, його відсутності між мікро, малим і середнім бізнесом. У нас у комітеті йде дискусія зокрема щодо введення домогосподарств як первинної ланки взагалі економічної системи. От які ваші думки і рефлексії, якщо в когось є вони?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я пропоную коментарі по 3 хвилин обмежувати, якщо ви не проти. Тут була рука. Прошу.

ЗГУР'ЄВА О. Колеги, добрий день! Оксана Згур'єва, громадська спілка "Бізнес Help!".

Стратегія доходів – це перспективний напрямок розвитку, а економіка працює сьогодні. Останнім часом ми багато консультуємо фізичних осіб-підприємців або людей, які хочуть створити власну справу. Значна частина таких людей – це внутрішньо переміщені особи, які втратили все і хочуть розпочати заробляти кошти зараз і підтримувати економіку. З чим вони стикаються? З парадоксальною та недосконалою нормою створення, відкриття ФОП на першій та другій групі. Я поясню. Ми сьогодні хочемо відкрити ФОП на першій та другій групі. Але платником єдиного податку чомусь він може стати лише з першого числа місяця наступним за днем державної реєстрації. Третя група працює одразу: сьогодні ми зареєструвались – завтра ми працюємо. А перша та друга група з незрозумілих причин в поточному місяці вимушена сидіти та чекати, бо вона зареєстрована державою лише платник на загальній системі оподаткування. Або розпочинати справу на загальній системі з відповідним оподаткуванням 18 відсотків і

подавати звіт про майновий стан, який звичайній пересічній людині подати самотійно вкрай важко. Тому я пропоную сьогодні вже вирішити питання внесення змін до 298 статті Податкового кодексу України та надати можливість людям виживати сьогодні, працювати на першій та другій групі з місяця державної реєстрації, аналогічно з третьою групою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Будь ласка, ви піднімали руку.

_____. Так, я хотів щодо домогосподарств відповісти. Це інша ж категорія. Ми розмовляємо про суб'єкти підприємницької діяльності, тобто малий бізнес – це суб'єкт підприємницької діяльності, середній – також суб'єкт, великий суб'єкт. А домогосподарства, наскільки я зрозумів концепцію законопроекту пані Третякової, це не суб'єкт підприємницької діяльності, це окремий об'єкт оподаткування, це група осіб, два члена однієї родини. Тобто це більше буде схоже на оподаткування фізичної особи, як щорічне подання декларації, тільки разом у всього домогосподарства. Тому тут інша класифікація просто. В принципі, воно колись може бути, але в нас і без того... У нас виходить... Дивіться, в нас є спрощена система оподаткування, є загальна. І ми замість того, щоб загальну систему спрощувати і... ми уже ускладнюємо спрощену і додаємо туди ще щось. Це потрібно, можливо, це потрібно, але зараз поки в нас працює, гарно працює спрощена система оподаткування, мені як суб'єкту підприємництва здається просте працювати на спрощеній системі оподаткування. Якщо вже вийде, що її не буде, тоді потрібно буде щось вигадувати. Але мені здається, що не потрібно її руйнувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, просто домогосподарство важко обліковувати. Прошу вас.

ЧУМАК О. Чумак Олександр. У мене пропозиція повернутись до порядку денного і перенести обговорення після виступу усіх спікерів.

Дякую.

_____. Колеги, давайте буквально ще по хвилині на це питання, на нього просто теж напрацьовувалась дуже довго відповідь.

Дивіться, у вас є у Верховній Раді законопроект 10166. Над ним два роки працювали представники малого і мікробізнесу, аналітичні центри долучались, народні

депутати. Тож його трохи доопрацювати, розширити сферу діяльності на тих, кого забули автори цього проекту. Да, там трохи ще на тих, хто здає квартири, власність. А в цілому цей проект дуже якісний, він враховує більшість того, що зараз не охоплено. Все, що зараз в тіні здебільшого, можливо, частина кур'єрів, таксистів, домогосподарки, садівники, всі-всі, хто зараз працює як фізичні особи, для них пропонується за кращими європейськими практиками класний спецрежим без реєстрації, без звітності, 6 відсотків завороту і все. Його трохи доопрацювати і він закритим би ту прогалину, яка, в принципі, є зараз для оподаткування найменших і домогосподарств також. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Там була рука. Прошу.

ШАПОВАЛ. О. Доброго дня. Ольга Шаповал, "Харківський ІТ Кластер".

Стосовно Національної стратегії доходів, хотіла зауважити щодо ПДВ, показати приклад ІТ-галузі, в ІТ-галузі не було ПДВ, була пільга, пільгу скасували. Це призвело до того, що вже половина обороту програмних продуктів йде через країни Європейського Союзу, закуповуються, напряму, а не в українських замовників. Чому? Тому що заблокували відразу податкові накладні. Чому? Тому що не знайшли, наприклад, електроенергію. А яка електроенергія, Харків працює віддалено весь. Відповідно замовникам було простіше через... вони сказали, у нас є компанії в Європейському Союзі відповідно, нам простіше там вести бізнес. А це означає, що, що не тільки програмний продукт вони там купили, вони купили і підтримку, відповідно наші люди втрачають робочі місця. Перший момент.

Другий момент стосовно спеціальних податкових режимів. Є режим Дія.City, 25 років стабілізаційна правка, але разом з тим стратегії передбачено перегляд всіх спеціальних податкових режимів, і відповідно ми вже маємо угоди з інвесторами, які укладені в рамках Дія.City. Але розуміючи про те, в тому числі маючи багато дискусій з людьми, про яких говорив пан Олег Гетман, і відповідно ми розуміємо, що це може поставити під загрозу репутацію взагалі уряду як організації, яка може щось гарантувати, і країни, яка може щось гарантувати, наприклад, для ІТ-бізнесу. Ми бачимо, що це величезні ризики, це треба чітко усвідомлювати. Я розумію, що є загроза того, що ми мусимо переглядати ці режими, тому що стратегія буде прийнята.

І третій момент. Сьогодні в ІТ-галузі також досить непрості часи, є рецесія, є зміни на глобальному ринку, і в нас по різних оцінках з 300 тисяч людей, що залучені зараз до галузі, десь від третини до 40 відсотків працюють напряму з іноземними компаніями як

фізичні особи-підприємці. Якщо завтра будуть змінені умови оподаткування і відповідно цього всього, ці люди скоріш за все будуть втрачати роботу, бо ризиковість відкриття сьогодні юридичних осіб компаніями, наприклад, зі Сполучених Штатів Америки, розглядається як неприпустима, в тому числі через відповідальність керівників за мобілізацію примусову. Для них взагалі незрозуміло, як вони можуть взяти директора, який завтра буде мати відповідальність, якщо він людину не доставив, тобто це ж демократичні принципи, ну, і відповідно для них незрозуміла оця історія. Відповідно ця модель, вона також дуже важлива.

І ще один момент взагалі для малого, середнього бізнесу. Ми сьогодні... сьогодні було голосування...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тридцять секунд.

ШАПОВАЛ. О. Так. Сьогодні було проголосовано в першому читанні законопроект по мобілізації. Відповідно законопроект... взагалі система мобілізації, взагалі вся ця система, вона єдина осталася, залишилася не декомунізована. Відповідно вона побудована на старій радянській структурі економіки. Там не було малого, середнього бізнесу, не було представництв міжнародних компаній, не було взагалі підприємця як окремої одиниці. І відповідно до цього це питання і бронювання, яке сьогодні буде... тобто це питання концептуальне, на рівні концепції має бути закладена ця історія, в тому числі і в законопроект про мобілізацію. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, будемо рухатися далі. Ми, в принципі, не дуже сильно відстаємо.

Я хочу подякувати усім, що так оперативно працюємо. В нас є виступ Ярослава Грегірчака – представника USAID проекту "Конкурентноспроможна економіка". Прошу, Ярославе.

ГРЕГІРЧАК Я. Так, Дмитре, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. П'ять хвилин.

ГРЕГІРЧАК Я. Так, спробую за три хвилини, точніше, за п'ять хвилин в три свої іпостасі, яку хотів вам запропонувати.

Ну, по-перше, радий мати можливість знову виступити публічно, побачити так багато друзів і знайомих, приємно.

По-перше, як дійсно керівник команди по покращенню бізнес-клімату і доступу до фінансування представляю проект Chemonics "Конкурентоспроможна економіка України", який, власне, допомагає Борису і його партнерам в організації цього, можна сказати, до певної міри виїзного засідання комітету, і хочу запевнити шановних народних депутатів, що окрім, власне, підтримки проведення заходу як такого, ми і ви, і громадськість може розраховувати на те, що пан Борис із колегами по результатах сьогоднішнього міроприємства має підготувати якісний звіт з певною посиленою систематизацією якісних пропозицій, які прозвучали. Розраховую якраз на те, що він всю цю міріаду спікерів, які будуть сьогодні, розіб'є на певні такі тематичні блоки і відповідно представить той доробок, який можна буде потім безпосередньо в поліси work запропонувати далі нам всім. Це одне.

Друге, що стосується самого проекту. Це такий проект Veteran від USAID, який працює над покращенням якості бізнес-середовища. Інформую вас про те, що, може хтось не знає, що ми зараз знаходимося в дев'ятій контрактній модифікації, проект закінчується в жовтні 2025 року. І модифікація і продовження терміну імплементації пов'язано з тим, що USAID запропонував, власне, було виділено додаткових 80 мільйон доларів для того, щоб освоїти їх по напрямку технічної допомоги, яка зараз в поточній контрактній модифікації значить, що проект зосереджений здебільшого на виконанні своїх KPI в частині підтримки середнього і великого бізнесу. Це дещо нова варіація.

Я так розумію персонально як людина зовсім недавно приєдналась до проекту, що десь мікро і маленькими будуть займатися і EU4Business – наші колеги з Європейського Союзу, ми також. Але все ж таки з точки зору виконання наших KPI по створенню прямих-непрямих робочих місць, 50 тисяч і там і там, 600 мільйонів доларів продажів і 20 мільйонів доларів реінвестицій – природно є така нова десь, до певної міри для нас це і виклик також. Необхідність зосередитися на середньому і великому бізнесі по різних програмах, які в тому числі включають і грантову діяльність, про яку ви, вочевидь, добре знаєте.

І по тим двом напрямкам, якими я займаюся, дійсно хотів би скористатися можливістю звернутися до народних депутатів, тому що по ... (*нерозбірливо*) це дерегуляція, великий блок, це певні програмні документи, не без того, можуть бути в нашому пайпплані з Мінекономіки, це такі точкові речі, як відмова від актів прийому-передачі, розширення діапазону застосування підпису електронного або відмови від нього, таке.

І є ще доступ до фінансування, де нашим основним публічним стейкхолдером є Експертне кредитне агентство, основний фокус – це торгове і експортне фінансування, підтримка інституційної спроможності ЕКА, а також сприяння в розширенні програмної лінійки, які у них зараз є, окрім традиційного страхування експортних контрактів. Ми також за те, щоб додався Buyers Credit, тобто кредит іноземному покупцю, експортний факторинг і будь-які ініціативи на рівні уряду, які би сприяли тому, щоб Експортно-кредитне агентство могло займатися чи могло скористатися інструментами reinsurance (перестраховування), це збільшить їхню капіталізацію і, власне, додаткові кошти в їхній капітал. Тобто ось такі речі, по яким дуже сподіваюся на подальший діалог з відповідними народними депутатами, які зацікавлені в цьому, ми будемо там присутні особисто або безпосередньо серед тих представників консалтингового бізнесу, які будуть нам допомагати в імплементації наших уявлень про бажані напрямки реалізації державної політики.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

ГРЕГІРЧАК Я. Останнє про те, що була презентація, парламентські слухання 2015 року. Я на них був разом з моєю до недавно колегою Тетяною Короткою, я був 7,5 років заступником бізнес-омбудсмена. Скажу так, що відносно, де я побачив релевантність в тій презентації, тому що дуже багато речей, які були актуальні тоді, зараз просто втратили свою актуальність. І в тій статистиці, яка презентувалася, можна було б також зазначити певний відсоток речей, які просто нерелевантні вже більше. Тоді на той час навіть СМКОР не було, основна проблема була... з відшкодуванням поточного ПДВ тощо.

І згадуючи знову ж таки свій час в Раді бізнес-омбудсмена, я добре пам'ятаю про 35, 30 відсотків системних рекомендацій, які були в тій самій податковій і митній сфері виконані. Тому я з тією статистикою, що така велика кількість невиконаних залишається, я б до неї доволі скептично ставився, як, власне, і до твердження моєї до недавно колеги про те, що Рада бізнес-омбудсмена з такою статистикою погоджується, я не бачу. З того, що я пам'ятаю по роботі по системних рекомендаціям, у нас статистика не яскрава, але все ж набагато краще ніж те, що та презентація показала.

Ну, і риторично, звичайно, дев'ять років пройшло, слухайте, як довго не було слухань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую за виступ.

У нас наступний заявлений Грігол Катамадзе, але я його чомусь не бачу.

НАТАЛУХА Д.А. Я міг ми попросити вибачення, маю їхати до Руслана Олексійовича на нараду. Попрошу Ярослава Івановича продовжити головувати на слуханнях, він секретар комітету. І депутати продовжують приєднуватись, тому ми зараз, ми не від'єднуємося. У нас зараз пані Янченко в дорозі, і тому...

_____. Це чудово. Дмитро, а можна від вас тоді почути, те, що ви почули зараз, чи можна розраховувати на вашу підтримку по протидії тих шалених ідей, які генерує одна пані, і по підтримці всього, що пропонує малий бізнес, те, що було сьогодні було вже озвучено.

НАТАЛУХА Д.А. Дивіться, я насправді звідси поїду вже з багатьма гарними ідеями і по 298 статті Податкового кодексу, і по тому, що пані Шаповал сказала з приводу бронювання, да, абсолютно, тому що ми якраз колегами це обговорюємо. І подумаємо над тим, яким чином не перевести всіх на ПДВ і не перетворити спрощену систему на загальну. Тобто у мене є...

_____. Замінити лише одну – заступницю міністра.

НАТАЛУХА Д.А. Дивіться, заступницю міністра звільняє не Верховна Рада. У нас, до речі, є ..

_____. Можна постаратись.

НАТАЛУХА Д.А. Є відповідний законопроект про інтерпеляцію. Це не якийсь термін з урології, це історія про те, що Верховна Рада може звільняти точково членів Кабінету Міністрів. Але ми щось ніяк до нього не дійдемо. Тому я просто може запрошую бізнес подивитися, звернути увагу на цей законопроект і збалансувати парламентсько-президентську республіку вимогою прийняти і такий законопроект, як один з таких маякових.

Тому дякую ще раз всім за ваш час і за ваші пропозиції. Будемо на зв'язку. Мій контакт є, напевно, у більшості з вас. У кого немає, то ви знаєте, де його знайти. Дякую.

_____. *(Не чути)*

НАТАЛУХА Д.А. Ну я думаю, що в нас просто питання відновлення, воно теж буде дуже специфічне і воно не може бути на рівних з іншими країнами, в яких економіка залишилась нетронутою, а ми зі своєю економікою будемо просто неконкурентні, якщо ми не збережемо цей режим.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми поки з'ясуємо, що у нас з презентацією Грігола Катамадзе.

МАРІКОВСЬКИЙ О.В. Вітаю, колеги. Мене звати Олександр Маріковський, я член Комітету економічної політики Верховної Ради, а також голова підкомітету регіонального економічного співробітництва.

Минулого року в Парламентській асамблеї Чорноморського економічного співробітництва, багато хто з вас, мабуть, чув про те, що там російська делегація пішла з цієї асамблеї, це заслуга української делегації і в результаті я як представник від Верховної Ради отримав головування в Комітеті економіки ПАЧЕС, Парламентська асамблея Чорноморського економічного співробітництва, там 11 країн залишається: країни Причорномор'я і деякі європейські країни. Хотів би вам просто запропонувати, оскільки коло представників від бізнес-спільнот велике, хотів би запропонувати вам, якщо по міжнародній діяльності у вас є ідеї напрацювання, що потрібно зробити, звернутись на наш комітет або на підкомітет, який я очолюю, для того щоб ми могли також з вами провести зустріч і напрацювати ті моменти, які потрібно для експорту, для імпорту, для залучення інвестицій. Звісно, в межах ПАЧЕС буде легше, оскільки там є посада, але в інші країни також ми можемо певні речі просувати зараз. Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую. Поки що немає, якщо Грігол є онлайн, дайте нам знати. Ні.

Тоді, Олег, прошу. Презавантаження БЕБ.

ГЕТМАН О. Да, пан Грігол Катамадзе, я так розумію, не зміг приєднатися, але це питання, як я вже казав, воно об'єднує і всі провідні бізнес-асоціації, і аналітичні центри, три законопроекти... Якщо можна, мій слайд, якраз в мене був запасний слайд. О, чудово.

Тож дивіться, ми, наші аналітичні центри Економічної експертної платформи, ми щороку робимо дослідження найбільших схем тіньової економіки спільно з ІСЕТ, спільно з фахівцями CASE Ukraine. І серед найбільших схем, як ви бачите, це якраз оцей ведмедик, це контрабанда і сірий імпорт. Друга за величиною – це зарплати в конвертах.

Чорні, до речі. чорні зарплати, які не мають відношення до фопів. Зарплати через фопів, там от є теж трохи нижче, оте вовчєня невеличке - від 4 до 8 мільярдів втрат бюджету. Тож якщо взяти так грубо, що від неефективної роботи Бюро економічної безпеки, митниці і податкової служби, то щороку державний бюджет втрачає від 200 до 250 мільярдів гривень. Це якраз контрабанда і сірий імпорт, зарплати в конвертах, скрутки, контрафакт, про який вже сьогодні говорили багато.

Тож яких нам ще реформ не вистачає? Яку потрібно скасовувати спрощену систему? Який потрібний ПДФО додатковий збирати? Тобто взагалі незрозуміло, навіщо це робити, коли лежать три законопроекти, потрібно їх якнайшвидше прийняти і ці оновлені органи зможуть принести до бюджету додаткові 200-250 мільярдів гривень щороку. Всі три законопроекти блокує лише одна людина, лише одна людина з Офісу Президента. Тож взагалі незрозуміло, яким чином ця людина це робить і чому рік неможливо прийняти три важливі законопроекти.

Це, в принципі, все. Прохання велике до депутатів економічного комітету, податкового комітету звернути на них увагу і по можливості подолати опір цих схемників, цих корупціонерів, прийняти ці важливі для перезавантаження органів три законопроекти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Рухаємось далі. У нас наступна презентація Володимира Дубровського, старшого економіста CASE Україна. Вплив інституцій на економіку, субоптимальні українські інституції, в умовах субоптимальних інституцій. Прошу.

ДУБРОВСЬКИЙ В. Дякую.

Я спочатку відреагую на останній виступ. Я б розказав як колишній підприємець і дослідник вже з 25-річним стажем, що БЕБ буде працювати, це коли бізнес, ну, мої друзі з бізнесу там неформально почнуть скаржитися на те, що нема де купити податковий кредит з ПДВ, нема де відмити чорний нал для зарплат у конвертах, нема де купити подрібні документи, от тоді у нас щось, можна вже говорити, що запрацює. Каха Бендुकідзе колись нам казав, що перше, що ви маєте зробити, це посадити тих, хто влаштовує "конверти", бо вони нічим іншим у житті не займаються і вони вам будуть зіпсовувати будь-які реформи. І це стосується, власне кажучи, як преамбула до того, про що я хотів розповісти.

Сьогодні багато говорили про євроінтеграцію, про те, що нам треба впроваджувати європейські регламенти, європейські директиви, ну, і дуже багато хто каже ще про

європейські практики, тобто те, що не передбачено директивами. Наприклад, те, що стосується малого бізнесу, воно ніде в директивах не прописано.

Але для цього є одна дуже велика перешкода – це, власне, те, що показував Олег на графіку з індикаторами державного врядування. До речі, шкода, що пан Дмитро пішов. Я, зазвичай, беру для порівняння найбіднішу і найгіршу з точки зору індикаторів врядування країну в ЄС, це Болгарія, але саме країну ЄС, бо ми не говоримо про Боснію і Герцеговину, вона не є членом ЄС, а ми говоримо про долучення до ЄС. І ця прірва, яка була, вона трошки за ці десять років уже скоротилася в усьому окрім одного, найголовнішого – верховенства права. Тобто ми маємо ситуацію, коли історично, бажаючи можуть почитати нашу з Дмитром аналітичну роботу з цього приводу, вона невеличка і дуже простою мовою написана, тобто я всіх дуже заохочую до цього. Це внаслідок... спадок Російської імперії. Ми були 300 років під Російською імперією, за 30 років ми його не подолали і навіть не почали долати, тому що тут діє така погана рівновага, тобто принцип рівноваги. Дивіться на цю штучку, якщо я її трошки-трошки намагаюся розігнути, то вона не розгинається, вона повертається на місце. Правильно? Для того, щоб її випрямити, то треба в протилежному напрямку її зігнути і тоді вона випрямиться. От в протилежному напрямку, це в даному випадку означає ухвалення дуже простих, дуже чітких, недвозначних, які не допускають до дискреції, законів, які мінімізують дискрецію і мінімізують відповідно зловживання от цієї, російською мовою називається власть. Тобто начальники не зможуть керувати через власть. От тоді у нас система зміниться.

До цього ще, на жаль, доволі далеко. Але Грузії це частково вдалося. Грузія перестрибнула від країни, яка була в набагато гіршому стані ніж Україна з точки зору верховенства права і всіх інших, до стану, який цілком співставний з принаймні Болгарією, Румунією, тобто тими країнами, до яких нам ще, на жаль, далеко в цьому плані. І це було зроблено саме за рахунок от таких от реформ.

І в цьому плані, от сьогодні теж піднімалося багато питань про спрощену систему оподаткування, так-от спрощена система оподаткування, її головна мета, якраз в тому, щоб від оцієї системи зловживання, дискреції і персональної влади прикрито хоча б найменший бізнес, бо він є найбільш вразливим і він, що дуже важливо, що ніхто не враховує, він забезпечує середній клас, той самий середній клас, який нам зробив дві революції, і який є основою демократії. Якщо його не буде...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володя, 30 секунд.

ДУБРОВСЬКИЙ В. ...то великий ризик скочування до авторитаризму. І то не єдине, чому потрібна спрощена система, а також є питання того, що облік малому бізнесу не потрібний. Наприклад, 1 мільйон гривень платника ПДВ – це означає, що він має взяти собі бухгалтера, це 10 тисяч гривень на місяць як мінімум. І тоді виходить, що він зі свого мільйона обороту буде витратити 10 тисяч плюс ще 5 тисяч на об'їзди, і того: 180 тисяч він буде витратити, це тільки на бухгалтера, і це не життєздатне взагалі.

І ще треба враховувати таку річ, що коли от прирівнюємо витрати бізнесу і держави на адміністрування, їх фіскальний ефект, то фіскальний ефект – це просте перекладання грошей з однією кишені до іншої. Це про перерозподіл грошей між сектором, приватним сектором і сектором загального державного управління. А оці витрати на адміністрування зайві – це чисті суспільні втрати, тобто це втрати нашого з вами добробуту. І насправді їх навіть, прямо порівнювати не можна, бо збільшення державних доходів – це в кращому разі відсотків 10 від того, як вони можуть збільшувати суспільний добробут. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Якщо є якісь коментарі, зауваження, дуже прошу.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я закликаю все-таки подивитись дослідження, це позиційний документ. Там дуже гарно представлено думаю, він вартий того.

РУЩИШИН Я.І. Так, дякую. Я просто вкотре вже почув... Дякую, пане Володимире, особливо за вашу книжку "Від гідності до успіху". Я почув вкотре: спрощення, спрощення і спрощення. І мушу вам сказати, я хотів би також від вас рецептуру, якщо ви будете бачити, бо ми сидимо на такій розтяжці. З одного боку, у нас гармонізація законодавства з ЄС. І, уявіть собі, ми в цю бюрократію підемо з нашою корупцією і таке інше. Це те, що ви говорили, що ми не дамо собі раду, я абсолютно з вами згоден і тут треба подумати, в який спосіб робити, і нам треба буде шукати вихід. Тому наступні, хто виступатиме з тематикою спрощення, прошу пам'ятати цю проблему, про яку треба говорити також.

ДУБРОВСЬКИЙ В. Можна мені одразу відповісти?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так-так.

ДУБРОВСЬКИЙ В. Принцип дуже простий: спочатку європейські принципи, потім європейські норми, а не навпаки. Тобто європейські принципи - це включає верховенства права, це включає контроль громадян за державою, те, що Аджемоглу і Робінсон називають закутий левіафан. У нас це теж поки що не досягнуто. Це включає європейську якість бюрократії, тобто бюрократії, яка є некорумпованою, яка безособова в тілі законодавства. І нам треба спочатку для того, щоб зробити ці принципи, нам треба спочатку, можливо, навіть в чомусь і відійти від європейських норм заради того, щоб сформулювати ці принципи. І це найважче, що тільки можна донести до наших європейських партнерів. Це, дійсно, ніхто не розуміє.

Саме тому ми з Дмитром написали цю аналітичну роботу. Але без цього нічого не буде, бо якщо ми будемо просто впроваджувати європейські норми на ту бюрократію, яка у нас є, на тих начальників, які звикли керувати за допомогою компромату і шантажу, то буде так само, як було з реформами Петра І. Він теж позичив формальні європейські інституції з найпередовішої тоді країни Голландії, він їх привіз у свою Російську імперію і ми отримали те, що ми отримали, що строгість законів російських умяється необхідністю їх исполнення.

_____. Я додам ще один момент. На щастя, наскільки я знаю, європейські директиви не передбачають регулювання саме прямих податків. Тож якщо ми говоримо про спрощення, то, на щастя, ми нашу спрощенку можемо просто залишити, її ніхто не вимагає скасовувати, окрім однієї пані в Мінфіні. Тож тут найкраще, що можна зробити, те, що працює, не чіпати. А вона дуже добре працює, розвивається, кожен рік проростають по 200, по 300 тисяч. Через це розвивається дуже добре ІТ і взагалі інноваційні галузі. Тож тут єдине, що вибудувати цю оборону, щоб одна пані не зруйнувала ці хиткі баланси.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я ще додам, що насправді європейські чиновники, вони дуже нормально сприймають цю позицію, що спочатку інституція, а потім оці от норми. Це насправді позиція українського уряду, що оскільки ми інституція і швидко змінити не можемо, давайте зробимо хоч щось.

Давайте рухатись далі. У нас виступ Дениса Марчука, заступника Голови Всеукраїнської аграрної ради, члена УРБ. Спрощення умов роботи МСБ, дерегуляція, кредитування для МСБ, взаємодія виробників та торгових мереж, порядок розмінування.

МАРЧУК Д. Добрий день. Я постараюсь нас вирівняти в регламенті швидко, озвучити ті питання для того, щоб всі мали сьогодні колеги висловити і озвучити те, що болить, саме їхній напрямок. Я представляю Всеукраїнську аграрну раду – це об'єднання середніх, малих товаровиробників. І, звичайно, одне з ключових питань – спрощена система, тому що для нас теж катастрофічно чути можливість скасування четвертої групи оподаткування для товаровиробників. Ви знаєте, що сплачується податок на гектар – 1 відсоток. І це, власне, та норма, яка дає можливість сьогодні виживати малому і середньому бізнесу в умовах, коли ми два роки у війні. А ви знаєте статистику, коли Світовий банк констатує, що прями і непрямі збитки товаровиробників порядку 40 мільярдів доларів. А тільки прямих збитків за 23-й рік за рахунок відсутності ціни на зернові сягає більше 3 мільярдів євро. Тому, власне, коли ми говоримо про те, щоб перейти на загальну систему і оподатковувати під 18 відсотків, то в першу чергу постраждає сама держава. Тому що якщо будуть збанкрутілі підприємства, які будуть подавати нульові звітності, то нічого держава не отримає. А так маючи спрощену систему, держава може претендувати на ті кошти, які сьогодні товаровиробники роблять і мають можливість сплачувати. Більше того, в контексті євроінтеграції ми розуміємо, що це єдиний момент, який робить нас конкурентними з європейськими фермерами, враховуючи, що ми так пристально придивляємось до їхніх ринків, тому що в умовах субсидування на один гектар, який отримують європейські фермери в межах 250 євро на гектар, то 10 доларів, умовно, які ми зберігаємо за рахунок цього єдиного податку, вони є досить такі конкурентними, з якими ми готові, в принципі, виступати. І якщо ми говоримо про те, що як можна себе протиставити, то ми не проти, якщо буде в Україні 250 доларів або євро на гектар, тоді ми готові, можливо, частково перейти на загальну систему оподаткування. Тому це теж дуже важливий момент, на який ми хотіли звернути увагу.

Друге питання – це принцип системи кредитування, який сьогодні, в принципі, досить ефективно працює в рамках програми "5-7-9", ми ним дуже активно користуємось і за це дякуємо. Але є один момент, на який треба звернути увагу, за період вже скоро вже третього року війни ті ліміти, які були виокреслені в рамках "5-7-9", тобто 90 мільйонів гривень, вони багато ким вичерпані. І, власне, сьогодні, коли ми бачимо статистику, що кредитування, воно не призводить до розвитку, воно, на жаль, призводить до того, що змушені товаровиробники перекредитовуватись для того, щоб виживати.

Тому в цьому контексті було б важливо переглянути можливість збільшення частково лімітів для аграріїв. І, власне, що ми пропонуємо, можливо, розпочати цю норму з виробників, які займаються молочнотоварними комплексами, тому що сьогодні для переробки існує 150 мільйонів кредитів, а для молочнотоварних ферм, які по факту теж є переробниками, тому що вони не продають кукурудзу, вони переробляють її в корма, виготовляють молоко, і те молоко є доданою вартістю, про яку ми всі любимо говорити. Тому оці 150 мільйонів варто було б теж поглянути і надати їм, молочнотоварним фермам. Більше того, у нас була зустріч на днях в рамках регіональних зустрічей Президента і міністерки економіки, де, власне, вони цю ідею підтримали.

І третій фактор, на який ми просимо звернути вже увагу не один рік, а кілька років, який пов'язаний теж з фінансуванням, можливістю послуговуватись оборотними коштами – це, власне, законопроект про торговельні мережі. Ні для кого не секрет, що виробники, переробники стають заручниками в багатьох моментах, коли торговельні мережі не виплачують вчасно кошти за ту продукцію, яку поставили. Тому ми просимо і знаємо, що 12 лютого попередньо будуть обговорення цього законопроекту, будь ласка, все ж таки знайдіть голоси, зусилля для того, щоб все ж таки це питання вирішити і допомогти всій гілці бізнесу від переробників, виробників і безпосередньо для тих, хто її реалізує. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую за лаконічність. Рухаємося далі.

До нас доєдналися Галина Янченко, голова Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради з питань захисту прав інвесторів. Презентація "Законодавче рішення для зменшення тиску на бізнес в Україні". Прошу.

ЯНЧЕНКО Г.І. Колеги, всім доброго дня. Мене звать Галина Янченко. Крім того, що я є членом економічного комітету, я також останні три з половиною роки, це я роблю такий вступ для того, щоб встигли завантажити мою презентацію, я це побачила. Десь хтось, хто у нас керує процесом технічної магії. Дякую.

Власне, останні три з половиною роки я очолюю парламентську спецкомісію по захисту прав інвесторів. Це комісія, яку фактично ми зробили такий фінт ушами, забрали цю комісію у прем'єрів, тому що загалом такі комісії, які розбирали складні, резонансні справи між бізнесом і державою, були при прем'єрах. Але саме про резонансні справи йдеться, такі нашумілі, великі, національні і так далі.

На превеликий жаль, ми бачили, що, власне, прем'єри дуже часто не просто не мають достатньо часу для того, щоб пріоритезувати і виділити час для бізнесу, а й так само це все відбувається фактично в точковому режимі, десь комусь допомогли, частіше

не допомогли, і ми запропонували цю комісію забрати на рівень парламенту, для того, щоб в тому числі зробити всю цю роботу більш, те, що називають наші американські друзі, sustainable, тобто системною, тривалою і результативною в часі.

І тому спецкомісія у Верховній Раді отримала, крім основного напрямку, це розгляд резонансних, великих справ, заяв бізнесу, ще і другий напрямок на основі цих, власне, заяв і скарг, ми розбираємо їх на молекули для того, щоб зрозуміти, а чому взагалі ці проблеми відбуваються. Тому що це ж почнемо з того, що взагалі ненормально, щоб там ні депутати, ні прем'єри в країні розбирали проблеми бізнесу. Тому як би основна задача ТСК – це на основі цих кейсів зрозуміти, що не так із законодавством або підзаконкою? розробити і прийняти рішення. І, власне, зараз робота ТСК в контексті того, що я називаю мазепіадою, тому що це свого роду вже такий феномен, на превеликий жаль, відбувся. Знову діяльність нашої парламентської спецкомісії актуалізувалася, і ми запропонували ряд законодавчих рішень для того, щоб зменшити тиск на бізнес, я би хотіла їх презентувати. І, власне, почути фідбек формально або десь уже в кулуарах, теж буду рада комунікацій і залученням.

Власне, ми з великим нетерпінням чекали на знамените засідання РНБО і указ, який вийшов після цього, і ми оцінюємо указ позитивно, з одного боку, тому що там є указ Президента після засідання РНБО, тому що там були дуже цікаві норми. Зокрема, норма про мораторій по процесуальних діях на три місяці і друга норма - це норма про аудит кримінальних проваджень.

Норма, яку ми не вважаємо, що вона може реально щось змінити, - це норма про БЕБ, з яким зараз всі дуже активно носяться, перевести всі економічні справи в БЕБ. Ми, на превеликий жаль, вже бачили спроби законодавчо принаймні забрати розслідування економіки в інших правоохоронних органів. От, наприклад, один із цих органів знаходиться тут от в куточку зверху. Служба безпеки України. Законодавчо ми забрали у них можливість розслідувати економіку. По факту ви на цьому слайді можете побачити... це слайд про кількість відкритих кримінальних проваджень у сфері господарської діяльності. Тобто перекладаючи на людську мову, це економіка, це проти бізнесу, це там, де були обшуки, не знаю, арешти ще щось у бізнесу. От з усіх справ тільки за минулий рік, друзі, військовий, коли наші правоохоронці мали шукати диверсантів і так далі, ось скільки кримінальних справ відкрили наші доблесні колеги, у яких ми законодавчо забрали економіку. Тому ми вважаємо, що потрібно дещо змінити фокус увагу, закликаємо теж колег з інвестиційної спільноти до цього придивитися, подумати над цим і, можливо, допомогти нам проадвокатувати.

До речі, на цьому слайді ще одна дуже цікава цифра. Я хочу звернути вашу увагу. Ось поруч з органом, в якого ми забрали законодавчу можливість розслідувати бізнес, є орган, якому ми ніколи не надавали можливість законодавчо розслідувати бізнес, аббревіатура з трьох літер – ДБР. Цей орган новостворений в рамках, вибачте за мою іронію, антикорупційної реформи. ДБР був створений для того, щоб розслідувати злочини самих правоохоронців, а також державних службовців. По факту ви можете побачити, скільки справ вони відкрили, ну, фактично проти бізнесу, тобто лише на три менше, ніж їхні сусіди по слайду.

Тому ми вважаємо, що ініціатива з БЕБ цікава, поживем – подивимось, але потрібно змінювати загалом якби систему і вносити зміни в Кримінальний процесуальний кодекс, які б регламентували і трошечки зробили більш цивілізованими процесуальні дії от всіх цих прекрасних джентльменів, представлених тут на слайді.

Більше того, така законодавча ініціатива вже напрацьована. Я знаю, що теж якби колеги, які обурені випадком з Ігорем Мазепою, напрацьовують щось. Але насправді велосипед вже частково вигаданий, більшою мірою вигаданий, є законопроект 9211. Над цим законопроектом працювала парламентська спецкомісія ще з попереднім міністром внутрішніх справ Денисом Монастирським для того, щоб його зробити адекватним і конструктивним, щоб, з одного боку, припинити тиск на бізнес або суттєво його зменшити, з іншого боку, щоб коли той самий бізнес звертається до правоохоронців розслідувати щось, що робиться негативно проти них, це можна було зробити.

Назву тут кілька ключових норм. Перша норма і ключова схема. Наразі під час обшуків ми бачимо, що приходять, якщо пощастить, в більшості випадків щастить, приходять на обшук з ухвалою суду, в ухвалі суду вказується, що шукають. Але по факту вилучають і арештовують значно ширший перелік. Ну я, напевно, складно згадати, де би були випадки, коли чітко по ухвалі діяли.

Найбільш обідно, коли вилучають готівкові гроші, яких в ухвалі не було. Найбільш обідно, що їх вилучають в процедурі, яка називається "тимчасове вилучення", і найбільш обідно, що в КПК немає процедури оскарження того, що вилучають в рамках тимчасового вилучення.

Тобто якщо під час обшуку вилучили готівку, то все, неможливо оскаржити і неможливо повернути. Це ключова насправді, те, що ми в парламентській спецкомісії вважаємо корупційною схемою. Тому що далі ти або чекаєш... або ти йдеш і про щось домовляєшся, називаємо речі своїми іменами, або ти чекаєш сто років, поки закриють кримінальне провадження і, можливо, тобі повернуть гроші. Можливо, тому що є інша як би норма, яку ми хочемо вирішити в рамках цього законопроекту, яка полягає в тому, що

навіть якщо проти вас закрили кримінальну справу, ніхто вам не зобов'язаний повернути арештовані активи, гроші, техніку, документи і так далі. Тобто це ви маєте, знову ж таки, не мати документів, іти і процесуально все оскаржувати. Це ми теж як би регламентуємо цим законопроектом. Тобто якщо кримінальне провадження закривається, вам автоматично повертають все арештоване майно, а якщо його не повертають, то ми плануємо передбачити покарання для таких процерів і слідків.

Тут є ще ряд інших норм, зокрема от улюблена айтішна норма про те, що забороняється вилучати техніку, якщо можна скопіювати інформацію. Якщо інформацію не можна скопіювати, а техніка дуже потрібна, наприклад, для експертиз, то її забирати не більше ніж на 60 днів. Це достатньо, ніж розробити експертизу, або обґрунтовувати. Тут є ще ряд інших норм. Наприклад власники приміщення можуть самостійно робити відеозапис. Є, власне, інші як би норми, але я думаю, що саме ключове те, з чим до нас завжди звертався бізнес і адвокати, ми тут регламентували.

Тому я вас дуже закликаю глянути на цей 9211. Якщо він вам подобається хоча би наполовину так, як він подобається нам, то, будь ласка, виступіть на його підтримку і давайте спілкуватися, і разом працювати над цим.

Враховуючи, що в нас уже час, я його прямо сильно перебрала, я не буду зупинятися на інших речах приємніших. По приємних ми завжди встигнемо поспілкуватися, коли вирішимо наші проблеми.

Дякую за увагу, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

_____. Якраз дві ІТ-асоціації, тож я думаю, що вони відреагують якраз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, у нас Денис Євдокименко, керівник ІТ-асоціації України, член...

_____. Представник. Чи буде керівниця?

_____. Трошки не так. Це буде GR-директорка ІТ Ukraine Асоціації. Чутно мене.

Ми про єБронювання. По-перше, дякую дуже за підтримку цього законопроекту 9211, ми також дуже в темі, дуже підтримуємо.

Так, єБронювання. Це, по-перше, про цифровізацію процесу, про прозорість і про мінімізацію дискреції. Тобто ми ж всі розуміємо: там, де менша дискреція, там менша і корупція. Тобто максимальна прозорість і зрозумілість цього напрямку.

Далі, яка в нас, всі розуміють, метода: щоб продовжував працювати бізнес, щоб в білу продовжував і щоб був стимул виходити з тіні, в кого його недостатньо. В той же час ми розуміємо, що максимально має бути збалансованість і жодним чином економічний чинник не може бути єдиним в цьому напрямку.

Тому яка є ідея як опція зараз на розгляд: якщо малий, середній та великий бізнес будуть мати свої окремі критерії і свої квоти для того, щоб отримати можливість оцього єБронювання. Тобто це як brainstorm, можна подумати про те, щоби не створювати якісь преференції для когось, от і в той же час зберегти й економічний фронт, і зробити збалансований механізм, і врахувати також те, що цей фронт тримається на різних китах, скажімо так.

Далі ще, оскільки в мене є можливість продовжити, не менш важливим є ставлення до військовозобов'язаних з боку ТЦК. Тобто це теж не останню роль грає, те, про що кажуть мої всі знайомі і волонтери, що хочеться воювати, але не хочеться відчувати таку зневагу з боку тих, хто в цьому процесі залучений. Тому це те, що варто врахувати.

І зі свого боку ми як IT Ukraine готові долучатися до розробки нормативних актів, надати експертизу і далі пропрацювати так, щоб це запрацювало якомога швидше і прозоріше. І враховуючи, що чинна постанова, вона вже як би відживає своє, і ми рухаємося вперед.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Я пропоную ще заслухати дві презентації, а потім реакція, відгуки, будемо так працювати.

Христина Венгрияк, директор Асоціації Software Ukraine, член УРБ. Демоніполізація, створення електронних та інших сервісів. Можна, я не буду зачитувати довгу назву.

ВЕНГРИНЯК Х. Я коротко. Я хочу долучитися до позиції колег, що зараз, напевно, найважливіше питання – це мобілізація, яку сьогодні прийняли в першому читанні, цей законопроект. І ми теж від Української ради бізнесу направили Президенту, Прем'єру і народним депутатам свої пропозиції, і своє бачення того, що потрібно міняти в тому документі, який сьогодні прийнято в першому читанні за основу, здається.

Зокрема, це стосується єБронювання теж, коли можна забронювати співробітника за одну добу і не чекати місяцями, поки це все погодять, а за цей час цих співробітників заберуть на фронт чи куди там вони їх можуть забрати, і підприємство перестане через це нормально функціонувати. Тобто мобілізація – це дуже важливе питання і в першу чергу для ІТ-компаній теж. Тому що, як ми знаємо, ІТ-компанії, вони не прив'язані навіть до України, але ми всі хочемо залишитися тут.

І я представляю Асоціацію Software Ukraine, яка об'єднує українських розробників ІТ-продуктів, і ці продукти з доданою вартістю, можна так сказати. І коли зняли нашу пільгу стосовно ПДВ, одразу всі учасники ІТ-асоціації звернулись до мене з питанням, а що робити, у нас блокують податкові накладні. І теж як стимулюють український ІТ-бізнес в Україні, який так от розвинувся, всі говорять про Дія Сіті, але насправді в Дія Сіті дуже обмежена кількість компаній входить, тому що не всі можуть собі це дозволити і використати цей режим.

Тому учасники нашої асоціації все ж таки просять подивитися на те, яким чином можна стимулювати розвиток українського бізнесу, і ми це бачимо також через державне приватне партнерство. Ми знаємо, з паном Наталухою ми говорили про це, і був законопроект, який ми готували і надавали свої правки і побажання, але долю цього законопроекту ніхто теж не знає. Ми говорили про те, що ми бачимо розвиток українських ІТ-компаній і українських ІТ-сервісів, в тому числі через запровадження державного приватного партнерства, взаємодії держави та ІТ-компаній. І також створення електронних сервісів не лише державою в особі Мінцифри чи якихось державних підприємств, а ІТ-компаніям, які будуть відповідати за технічну частину і за розвиток цього напрямку. І в той же час це буде стимулювати розвиток цих ІТ-компаній, оскільки вони будуть отримувати роботу, працівники будуть завантажені, податки будуть йти в державний бюджет і таким чином це буде ще більший розвиток ІТ-компаній в Україні.

Тобто, якщо коротко, то ми бачимо такі ключові важливі моменти, які сьогодні потребує український ІТ-бізнес, незважаючи на те, що є Дія Сіті, яку ми, звичайно, теж... І в нас є учасники, які використовують цей режим, але, окрім цього, ми, по-перше, не бачимо збережеться він чи ні, буде модифікований чи ні. Але, тим не менш, ми все ж таки виступаємо за те, щоб були якісь дальші кроки щодо розвитку ІТ-бізнесу в Україні і саме для тих компаній, які не просто займаються аутсорсингом, а виробляють українські ІТ-продукти і платять ПДВ на сьогодні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Наступний виступ – Надія Бедричук, керівник Асоціації прямих продажів. Стимулювання повернення мігрантів до України згідно успішних практик інших країн. Онлайн.

БЕДРИЧУК Н. Добрий день. Вітаю всіх. Я буду онлайн. Дякую за увагу. Дуже сьогодні цікаві виступи, вони абсолютно в різних темах, скажемо так, але всі ми говоримо про те, що розвиток мікро, малого і середнього бізнесу в Україні – це насправді запорука стабільного економічного розвитку... подальшої перемоги України.

Я хочу звернути увагу на те, що малий бізнес завжди в Україні і в інших країнах був абсорбентом робочої сили, тобто це той сектор, який, можливо, не приносить величезних податків в бюджет, але він створює найбільше робочих місць у порівнянні з іншими великими підприємствами і так далі. Тобто найбільше і найчастіше де люди знаходять роботу, вони знаходять в малому і середньому бізнесі.

І тому я хочу звернути увагу ось на що. Якщо ми дивимося на статистику міграційного перетину кордону, за минулий рік перетину кордону України, то ми бачимо, що кількість людей, які виїхали, приблизно вже дорівнювало минулого року кількості людей, які повернулися. Але якщо ми подивимося на статистику якісну, наприклад, у Польщі, вона така була опублікована в грудні минулого року, то вона показує, що людей, які приїхали в Польщу як біженці, як люди, які шукають притулку, чомусь з деяких західних областей, наприклад, з Івано-Франківської, з Тернопільської області, з Рівненської, з Волинської області навіть більше, ніж з Харківської області.

Про що це говорить? Це говорить про те, що ми насправді зараз ми стикаємося з тим, що повертаються процеси трудової міграції, і нам потрібно думати не тільки про те, щоб повернути людей, які вже виїхали, працездатне населення людей, які вже виїхали, рятуючись від бомб, в інші країни, але нам також треба зупинити оці процеси, які були до війни, процеси втрати робочих рук Україною, процеси виїзду людей, які можуть працювати в Україні, але тим не менше шукають можливості працювати за кордоном.

На що я хочу звернути увагу. Якщо ми говоримо про необхідність повернення близько як мінімум там 2 мільйонів людей, які виїхали щонайменше в європейські країни найближчі, да, до України, то ми можемо говорити про те, що за дослідженнями в різних країнах, в Україні також, десь приблизно 15, максимум 20 відсотків цих людей могли би розглядати власне підприємництво або саме зайнятість як можливість альтернативу роботи на підприємствах. І я думаю, що якщо ми говоримо про те, щоб повернути цих людей нам, нам насамперед треба розвивати можливості для розвитку підприємництва в Україні.

Для цього нам потрібно, перше, у нас є програма, це державних грантів "Власна справа", згідно якої там за рік було створено близько 20 тисяч робочих місць. Але 20 тисяч робочих місць у порівнянні з тим, що нам потрібно створити, це, напевно, дуже мало. Тобто нам однозначно потрібно розширювати державні програми сприяння розвитку ...*(Не чути)* самозайнятості. В тому числі сприяння розвитку підприємництва, запрошуючи, можливо, навіть не громадян тільки України, запрошуючи представників Європейського Союзу, інших країн для того, щоб вони ...*(Не чути)* в Україні і створювали робочі місця.

Я хочу сказати, що в Польщі, наприклад, це не є ще мейнстримом, але підприємці, які працюють з Україною, вони вже можуть оцінити можливості, незважаючи на всі ризики, вони можуть оцінити можливості в тому числі і податкового режиму для малого бізнесу. І деякі підприємці відкривають, створюють свої власні підприємства в Україні, користуючись цими можливостями. Але для того, щоб це стало мейнстримом, для того, щоб ми насправді могли би залучати не тільки українські робочі руки, а також, можливо, інвесторів і навіть дрібних інвесторів, людей, які б могли приїжджати в Україну розвивати українську економіку, нам потрібні стабільні податкові і законодавчі умови.

Якщо ми говоримо, дивимося на країну-агресора...

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

БЕДРИЧУК Н. Вони запровадили, наприклад, податковий режим для самозайнятих і прогарантували 20 років незмінності цього податкового режиму. В Україні ніколи не було такого в історії, що ми можемо говорити про те, що ми знаємо, що, наприклад, там умови роботи для мікро чи малого бізнесу, та сама спрощена система прогарантована, що вона не буде змінена протягом навіть п'яти років, ми, на жаль, цього не маємо.

Друге питання, я хотіла, якщо можна, порушити те, звернути на це увагу, це створення робочих місць в тому числі в малому і середньому бізнесі. Якщо ми говоримо про те, як повернути людей в Україну, ці робочі руки, то дуже часто можна чути про те, що у нас буде відбудова, у нас будуть можливості працювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вже час вичерпали. У нас регламент – 5 хвилин.

БЕДРИЧУК Н. Добре, я закінчую. Просто хочу сказати, що звичайні робочі місця в відбудові, в агросекторі, вони широко представлені в країнах, з яких ми хочемо

повернути робочі руки. Тому, напевно, нам все ж таки треба зробити акцент на розвитку підприємництва і самозайнятості, які зараз є значно кращими умовами, ніж те, що мають наші біженці в інших країнах. І це наша перевага. І цю перевагу треба укріплювати і посилювати, і також залучати громадян інших країн. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Я пропоную, якщо у наших депутатів є якісь питання, коментарі, давайте ми з ними.

РУЩИШИН Я.І. Якщо дозволите, я коротенько пробіжусь по тому всьому, по реакціях.

Значить, Богдан Мосунов. Так? Закон як регуляторний, щоб проходили процедуру регуляторного акту. Дуже добра ідея. Але я б хотів подивитися, чи ми не забюрократизуємо процес проходження законів в Верховній Раді. І це треба буде досить сильно нам порівняти.

Далі. Не надто згоден. От бачите, я був колись керівником Комітету підприємців, діючим довший час, може пам'ятаєте, ми блокували податкову досить довго. І якраз представництво, ми їх називали таких придворних рад підприємці у національній раді, тільки їх, це буде недостатньо. Бо є багато організацій NGO підприємницьких, які не представлені в них, бо вони з ними воюють і їх просто не беруть. Це вони, той, хто вирішує проблеми, а це, як правило, даруйте на слові, у мене такий термін є – лизуни, перші туди проходять, хто гладить керівників. Тому я би пропонував не тільки цих, а представників всіх громадських організацій, особливо тих, про кого йдеться.

Далі пан Борис говорив про втрату 25 мільярдів, а 8 мільярдів ми тільки набували. Пан Борис вийшов, так. Я би дуже хотів звернення на джерела, бо мені, я пам'ятаю, наскільки нас переконували пів року комітет Гетманцева і ніші, що РРО робить легалізацію якраз контрабандою в першу чергу. Це не про податки, це оці човники, котрі ходять через кордон, де вони далі пізніше продають. А ви, до речі, не виступали. Ви мали щось сказати, то скажете мені, можливо, вже потому. Давайте я пройдуся, а ви, можливо, пізніше. Тому прошу розрахунки ті надіслати.

З приводу за принципом НАБУ, БЕБ і інші інституції, абсолютно згоден, це треба буде нам... Прошу вас проконтролюйте, щоб ми зробили відповідні законопроекти. І часто закладається в законодавстві, що закон... не підпадає під Закон про засади регуляторної політики. Я б хотів це поррахувати, якщо можна. У вас є статистичні дані, це був би дуже добрий аргумент з приводу зміни законодавства в загальному.

Далі. Ольга Шаповал, харків'ян. Дія Сіті. Нам обіцяли, що Дію Сіті чіпати не будуть, але давайте з вами разом це проконтролюємо. Просто-напросто це так відповідає відразу. Добрий принцип – спочатку європейські принципи, а пізніше європейські норми. Нам треба його вставити у всю діяльність не тільки законодавчого органу, але і всіх, хто займається нормотворчістю. Нам би це треба було піднімати на прапор і це дуже добра ідея сьогоднішнього нашого зібрання.

Далі. Загроза спрощення четвертої групи оподаткування. Це треба буде абсолютно нам пройтися, "5-7-9", переглянути ліміти. Будемо це зараз дивитися. Нам треба обґрунтування, якщо я б вас попросив, якщо маєте, і про торговельні мережі. Скажіть, будь ласка, який це номер законопроекту, нам треба його попхати, так, щоб він був.

_____. *(Не чути)*

РУЩИШИН Я.І. Далі. Також Христина Венгрияк, також номер законопроекту прошу подати. Немає її вже, так. Прошу дати, який ви творили...

_____. *(Не чути)*

РУЩИШИН Я.І. 508. Дякую.

І останнє, гарантія незмінності податкового режиму. Я думаю, що над цим треба також думати, бо це вже таки підняти на рівні конституційності, напевно, такий засіб, бо це є стабільність розвитку бізнесу.

Але хотів би сказати, більшість пропозицій, які сьогодні висловилися, стосуються не повноважень нашого Комітету економічного розвитку. Тому я би хотів, коли ми готуємо наступні наші заходи, подивіться на наші повноваження, бо більшість була – це податковий, але добре, що Галя була тут, вона буде. Також мобілізація, це стосується також не нашого, але однозначно, що воно не пропаде. Тому ви обіцялися протокол сьогоднішньої зустрічі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, так.

РУЩИШИН Я.І. Прошу вас дайте нам, щоб ми на ці комітети розіслали обов'язково протокол цієї зустрічі, щоб вони брали це до роботи також.

І також хочу сказати, що повноваження парламенту – це законотворчість і парламентський контроль. Також виходьте в наступних організаціях заходів з того, щоб

ми в цих напрямках говорили, бо ми не є правозастосовчими органами, не є виконавчими, і ми тут багато чого зробити не можемо. Коли все погано, це не означає, що ми всюди зможемо це підрегулювати нормативними актами, тобто законодавством.

Дякую. І прошу вас ще.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже дякую.

Я хотів додати. От ми, коли говоримо про європейські інститути, тобто про їх якість, ми ще повинні говорити про інструменти їх виміру. Тобто я просто дам таке питання, яке поки що не має чіткої відповіді. Є там індикатори, world governance indicators, нам треба щось краще.

Добре, рухаємось далі. У нас виступ Ігор Бутник, фахівець Всеукраїнської професійної асоціації підприємців, член коаліції Рада міст "Захисти ФОП". Спрощення умов роботи МСБ, зокрема актуалізація реєстраційного порогу ПДВ, збільшення граничного ліміту для суб'єктів господарювання для переходу на ПДВ. Прошу.

БУТНИК І. Добрий день. Хотів би три.

Перше. Це знов скажуть не зовсім компетенція цього комітету, але я хотів би, щоб народні депутати таки прийняли участь. Тут досить... все регулюється Податковим кодексом. Вирішити проблему подвійного оподаткування власних коштів платників єдиного податку. Виходить у нас така історія, що фізичні особи – підприємці, коли вони на загальній системі, вносять власні кошти на рахунок, то ці кошти не входять в їх доходи, а на спрощеній системі доводиться ізоцрятяться, тому що є пункт 292.11 Податкового кодексу, там є перелік доходів, які не входять в об'єкт оподаткування єдиним податком. І власних коштів там немає. І податкова завжди вважає, що коли на єдиному податку ФОП, перша, друга, третя, будь-яка група, вносить власні кошти, щоб внести витрати бізнесу, то вони повинні входити в доходи платника єдиного податку.

Чому це робиться, навіщо це робиться – незрозуміло. Підприємці з цим знайшли, як боротися, вони частину підприємницьких витрат внесуть з власних рахунків, готівкою і прочее, але ж це неприємство. Нам здається, що дуже просто в абзац другий пункту 292.11 Податкового кодексу додати власні кошти платника єдиного податку фізичної особи, тим більше що для юридичних осіб це є. І все, це питання вирішується.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ігорю, я просто уточню. Ми вже працюємо третю годину, вже увага трішки розосереджена. Якщо можна, головний посил.

БУТНИК І. А я без презентації, я двома-трьома реченнями. У мене взагалі по третьому питанню була презентація, ось вона, я її навіть не буду показувати, там дуже просто.

Друге теж дуже важливо. У нас існувала 10 років позиція, що це проблема зберігання первинних документів платників єдиного податку. То єсть у нас 10 років в 44 статті Податкового кодексу, яка регулює зберігання документів, не було ніяких особливостей для фізичних осіб - платників єдиного податку, але при цьому була стаття 296 Податкового кодексу, яка регулює, що платники єдиного податку ведуть лише облік доходів. Податкова каже: у вас же є 44 стаття, тоді давайте документи на витрати всі. І тільки останні три роки десь нам вдалося добитися офіційної позиції податкової, що вони кажуть, ну, так, у вас же є 296-а, тоді не потрібні документи на... там, де вони непотрібні. У нас є ризикові категорії, там вони потрібні, а так ні.

Якщо ми бачимо, що при одній і тій же редакції Податкового кодексу у нас нейтрально протилежні думки Податкового кодексу без змін в законодавстві, то ми б хотіли просто зафіксувати, щоб наступного разу не було кардинальної зміни думки податкової, статус-кво зафіксувати, такий, який він є зараз, додати просто в пункт 44.1 Податкового кодексу абзац, що платники єдиного податку за виключенням тих, хто веде товарний облік, там декілька категорій, забезпечують зберігання лише тих документів, які вимагає стаття 296 цього кодексу, все. І ми ще краще покращимо нашу дуже гарну спрощену систему.

І тема поріг реєстрації ПДВ - камінь спотикання на шляху підприємства. Це питання вже, якщо я пам'ятаю, два або три рази тут згадувалось. У нас з 2015 року існує 1 мільйон, до того було п'ять років 300 тисяч. Це оборот за останні 12 місяців, коли обов'язково, при досягненні якого є обов'язок реєстрації платникам ПДВ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

БУТНИК І. Особливо це стосується того, що наша Національна стратегія доходів хоче і платників єдиного податку зобов'язати виконувати цей ліміт, а ми сподіваємося, що цього не буде. Але для загальної системи це дуже важливо, тому що позбавляє найменших – це не малий бізнес, це мікробізнес – обов'язку оцього жахіття з ПДВ, яке зараз є з блокуванням податкових накладних. І там втрати бюджету, там вони вимірюються в сотнях мільйонів, то це не ті мільярди, які навіть зараз на підтримку бізнесу виділяються.

Тому ми пропонуємо просто проіндексувати, у нас 300, ми рахували, 300 з лишнім відсотків інфляція просто з 2015 року. Просто проіндексувати ...*(Не чути)* 3 мільйони. І це в межах тих, от у нас є Директива ЄС, там є 85 мільйонів у деяких країн, і 70...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми вже вичерпали час. Дякуємо.

БУТНИК І. Все, добре. Тобто ми не порушуємо наші євроінтеграційні зобов'язання цим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Колеги, я просто повторю, що ми сидимо третю годину, да, всі вже не дуже так би свіжі. Давайте так, дуже концентровано основними тезами, що хочемо сказати, так. Тобто вже просто дуже важко сприймати.

Людмила Патіюк, голова "Мікробізнес Волині". Лібералізація ринку наглядю. Прошу.

ПАТЮК Л. Добрий день. Якщо можна, презентацію поставте на першому слайді.

Я буду презентувати проект Закону 5473-д, це про внесення змін в Закон про ринковий нагляд, який був напрацьований робочою групою при Раді сприяння розвитку мікробізнесу при Президентові, яка була створена 4 роки тому, ні, 3 роки тому була створена. І це єдиний законопроект, який вийшов з цієї Ради взагалі. Він у нас був компромісний, на жаль, його минулого року ще раз переглянули. І ми чекаємо, щоб його проголосували в Раді.

Що він? Яка основна логіка проекту? Це перевірка товару, а не документів. На сьогоднішній день у нас існують високі штрафи саме за те, що підприємець на торговому місці не має, взагалі підприємець не має якоїсь документації. Так як ми щойно вже говорили про те, що в мікробізнесі взагалі проблема з документообігом, тому що він як би по закону його не веде, а культури діловодства такого немає. І у нас тут виникають штрафи саме за відсутність документів, первинних цих документів. Тут цей момент ми його прибираємо.

РУЩИШИН Я.І. Людмילו, якщо можна, вставку зробити. Тут автор цього законопроекту, тут можна. Це дешка. А, то ми разом були. Тоді ми маємо... але ми знаємо, на якій стадії.

(Загальна дискусія)

ПАТЮК Л. Ще два слова. Також ми скорочуємо штрафи саме для мікробізнесу. Штрафи залишаються, відповідальність залишається, просто вони зменшуються саме для мікробізнесу. Тому що неспівставне... для великого суб'єкта і для малого вони були однакові прописані.

І ще з такого основного. Контроль за якістю продукції зберігається в повному обсязі. Дозволяється відео, аудіофіксація перевірки, що якби забирає якийсь корупційний тут ризик. І у підприємця в законі прописано, що можна дообстежувати якість товару за рахунок вже органів ринкового нагляду. У підприємця зникає додатковий ризик витрат і на якість товару. І повни пакет вимагається документів на товар, коли доведено, що товар дійсно несе ризики здоров'ю чи є небезпечним.

По висновках комітету, що єдиний негативний висновок був тільки з бюджетного комітету, що, так як будуть знижені штрафи для мікробізнесу, можуть вплинути на зниження показників дохідної частини. Але якби це розраховувати на такий дохід некоректно.

Висновок антикорупційного позитивний: відповідає вимогам законодавства. Висновки від євроінтеграції: відповідає. І погоджуюся, що санкції, штрафні санкції мають бути пропорційними і стримуючі, а не такі, що знищують мікропідприємців. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже.

Рухаємся далі. Олександр Чумак, Асоціація приватних роботодавців.

ЧУМАК О. Доброго дня. Почну свій спіч з того, чому саме сьогодні підприємці піднімають дуже багато питань, які не стосуються шановного комітету. Саме тому що у нас останні слухання парламентські були в 2015 році, а при відсутності приватно-публічного діалогу, якого немає сьогодні в державі, у нас питань і проблем накопилось дуже багато і вони потребують свого вирішення.

Я перейду до рівня регіональної політики розвитку підприємництва, тому що ми дуже професійно займаємося цими питаннями. І, на жаль, в державній політиці розвитку підприємства, продовженням якої повинна бути регіональна політика, регіональна політика відсутня як така. Для нашого регіону, який є регіоном, який дуже сильно постраждав від окупації, є території деокуповані, де ведуться бойові дії і ще декілька таких регіонів, треба говорити, що стан підприємництва в регіоні дуже сильно відрізняється від стану підприємництва в других регіонах. На жаль, про це ніхто ніде

ніколи не говорить. Всі стратегії, які у нас зараз приймаються, не розглядають особливості таких регіонів.

І ми повинні ще враховувати, що у нас уже будуть деокуповані регіони, куди треба буде вкладувати дуже багато зусилля для того, щоб, по-перше, втримати бізнес, по-друге, це сприяти поверненню релокованого бізнесу, його відновлення та розвитку на тих територіях, які дуже сильно постраждали. Ніяка державна програма на сьогоднішній день в нашому регіоні ефективно не працює. Ми з вересня 2022 року відновили програми, які допомагають бізнесу відновлювати свою діяльність, перебудовувати бізнес-процеси і залучати кошти. Але, на жаль, всі ці програми реалізуються за кошти донорів. Ми дуже дякуємо донорам, які нам підтримують, в тому числі USAID "Конкурентоспроможна економіка України". Будь-які програми регіональні відсутні. Ми маємо такі ж самі умови по сплаті податків, як інші регіони. Але за необхідності дотримуватись додаткових норм безпеки, дуже дорогої логістики, відновлення після пошкодження і зруйнування, у нас є додаткові потреби, в тому числі фінансові, у бізнесу. Тому ніяких коштів, які є державні, ми залучити не можемо. Ми постійно допомагаємо бізнесу залучати такі грантові кошти, це донори, як я вже сказав, і ми окремо з донорами спілкуємось для того, щоб завести їх в регіон. На сьогоднішній день при рекомендаціях залучення коштів останнє місце у нас займає програма "5-7-9", передостання це єРобота. Чому, я поясню. "5-7-9" не може бути застосована в регіонах, тому що банки усі розглядають заявки на умовах кредитування і вимагають у нас конкретні приклади, в залог давати майно, яке знаходиться 60-70 кілометрів від Харкова, якого немає.

Щодо програм єРобота, на жаль, вони передбачають працевлаштування. Причому дуже часто, наприклад, переробка 25 осіб, ну, це не буде конкурентний бізнес, не буде інноваційний, тому що 25 людей ці повинні щось робити. Якщо брати єРобота 250 тисяч, якщо бізнесу, якому рознесло фасад кав'ярні, 250 тисяч взяти також неможливо, тому що є вимоги працевлаштування, але в нього вже працевлаштовані люди. Тому ми не можемо застосовувати ці програми, використовувати при відновленні.

Що стосується відновлення швидкого. Ми дуже дякуємо ДСНС і міським службам, які дуже ефективно швидко це роблять, але, на жаль, місцеві кошти не можуть бути застосовані для відновлення саме комерційних приміщень, бо це за нормами законодавства – корупція. Тому бізнеси можуть відновлювати тільки за власні кошти, якщо вони є.

Тому ми дякуємо харків'янам, які підтримують такі підприємства. Останні прильоти, у нас, як правило, це від 50 до 100 маленьких бізнесів, які помирають. Це кав'ярні, аптеки, фітнес-центри маленькі, перукарні, барбершопи і так далі. Тобто ніякої

державної програми з акцентом на це немає. Тому, на жаль, на сьогоднішній день бізнес продовжує приймати рішення про релокацію, тому що за всіх однакових умов працювати західніше в регіонах набагато безпечніше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

ЧУМАК О. І останнє. Щодо участі бізнес-спільноти у реалізації державних програм. Якщо брати останню стратегію відновлення і розвитку МСБ, там взагалі відсутні бізнес-асоціації як партнери у формуванні та реалізації державної політики, немає майже ніякого згадування. Тобто ми є самі по собі і держава сама по собі реалізує ці програми.

Тому дуже важливо, щоб держава все ж таки зверталася до досвіду бізнес-асоціацій. Як я вже сказав, на сьогоднішній день немає ефективних програм в регіоні, ми їх реалізуємо. І треба повернути саме співпрацю в публічно-приватний діалог. І я підтримую створення, перегляд зараз іде постанови 526-ї щодо створення регіональних рад підприємців, де суттєво підвищується ефективність роботи таких рад. І у нас взагалі з 22 лютого немає ніяких консультаційно-дорадчих органів, які би працювали над формуванням місцевої політики. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександрє.

Рухаємось далі. Марина Паянок, голова Всеукраїнської асоціації підприємців та споживачів. Спрощене трудове законодавство для МСБ. Прошу.

ПАЯНОК М. Добрий день чи вечір, колеги. Хочу дуже швидко. Є у мене і презентація, але скажу своїми словами, щоб не затягувати час.

Дуже вдячні підприємці і саме малий бізнес за те, що 19 липня 2022 року прийнятий був Закон України про спрощений режим регулювання трудових відносин. І що зараз хочуть підприємці? І як зараз повернуть саме бізнес, і повернуть в Україну і для того, щоб вони створювали робочі місця?

От саме оця норма, оцей закон, він саме допомагає. Тому що мені як підприємцю, наприклад, не потрібно мати там бухгалтера, щоб він вів там цілу кучу тих папірців непотрібних. От я для прикладу вам взяла, це мій трудовий договір, з моїм працівником. Оцього договору достатньо для того, щоб я мала з ним відносини, для того, щоб у нього йшов стаж. Попередньо я, наприклад, зайшла в податкову і подала повідомлення про це і все. Цих двох... Можна в електронній формі. І це я можу зробити сама, мені не потрібно винаймати нову людину, не потрібно лишніх затрат.

Хочу також наголосити на тому, що зараз ведення бізнесу - це патріотизм, тому що зараз залишається, я з Чернігівської області, у нас до кордону дуже-дуже близько, і саме залишається той бізнес, який патріотичний, який не хоче виїздити, хоча ми мали можливість таку, багато хто з нас мав цю можливість. І тому зараз потрібно бути патріотами не тільки цьому бізнесу, який тут залишився і тримається з усіх сил, нам дуже важко. Я вам кажу, настільки нам важко, в Києві, можливо, це не так відчувається, ми по маленьким містам, по цим областям, які були в окупації, нам просто дуже важко. І тому ми закликаємо бути патріотами не тільки нас, а будьте і ви, депутати, будь ласка, патріотами, будь ласка, звертайте на нас увагу і ми вам віддячимо. Ми просто залишимося тут і ми будемо створювати нові робочі місця.

Я хочу вам порівняти, що років 15 назад у мене було вісім працівників і потрібно було мати ще одного інваліда з цих восьми, потім стало їх шість, потім COVID підкосив, стало чотири, зараз у мене всього двоє. І я просто знаю, що якщо я закриюсь, то цим двом дівчатам не буде де працювати. Тому підприємницька спільнота просить оці зміни, спрощені саме в трудових відносинах, залишити їх після військового стану. Я маю надію, що ми переможемо і будемо далі відбудовувати Україну. Велике дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почули. Почули. Дуже дякую.

Рухаємося далі. Олександр Лазарєв, експерт з питань митної політики, спрощений режим розмитнення малих партій. Прошу. Онлайн?

_____. Ні, поки що він не прийшов.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає. Рухаємося далі.

Юлія Дроговоз, віцепрезидент з питань податкової політики Українського союзу промисловців і підприємців. Адміністративний тиск на малий та середній бізнес. Прошу.

ДРОГОВОЗ Ю. Дякую.

Я хочу сказати, у мене там дійсно дуже велика презентація. Я так розумію також, що дуже всі вже... ну, не буде сприйнято і тут треба дуже багато часу. Але я хочу сказати про інше.

По-перше, податкові питання ми піднімаємо глобальні, які впливають на економічну ситуацію. Тобто якщо б це не впливало на економіку, ми б не піднімали ті питання, вирішуючи в податковому комітеті. І ми просимо, розуміючи, що таких питань

дуже багато буде, ми піднімаємо ці питання, щоб ви допомогли нам вирішити, тому що ми не можемо вирішити ці питання з податковим комітетом.

Я не буду показувати... Якщо можна, там перший слайд буквально. Тренди. Це тренд зменшення кількості платників податку на додану вартість. Знову ж таки це не тому, що воєнний стан, це не тому, що хтось на окупованих територіях. Тому що, хто на окупованих територіях, він зберігає статус платника, воно просто не діє, воно десь у базах висить. А це саме про те, що, дійсно, фактично реально зменшується кількість працюючих, я вже не кажу там платників ПДВ, це працюючий бізнес. І якщо можна, там перегорніть, тому що всі решта графіків те, що вниз, це зменшення кількості працюючих, а те, що збільшення, це збільшення кількості блокувань, тобто зворотні такі тренди. Це все просто про те, що, дійсно, воно все не працює і про те, що воно зачіпає саме малий бізнес.

Зараз просто іде тільки один графік. Стоп! А це графік, який показує кількість заблокованих... ризикові платники. Так от десь на травень 23-го року це було тридцять там чи сім десь так відсотків, 37 відсотків від загальної кількості працюючих платників податку на додану вартість були визнані ризиковими, тобто це заблокований бізнес, це недоотриманий податковий кредит для великого, середнього бізнесу і це бізнес малий, який був зупинений. Тому це, дійсно, проблема, ми хочемо до вас звертатися саме тому, що ми вже доводили, що це не відповідає європейській євроінтеграції. Дуже багато колег, хто вже це чув і брав участь у подібних заходах. І це саме йде в розріз до європейського, скажемо, не тільки законодавства, це йде в розріз до захисту прав, до принципів. Тобто це не відповідає європейським принципам.

Також я хочу сказати ще одне питання, що стосується... Сьогодні піднімалось питання щодо наших громадян, які знаходяться за кордоном. Щоб ви розуміли, що ці всі громадяни, багато хто, в нас же ж креативні, всі підприємці, всі розумні, всі люблять працювати і здатні працювати, і ніхто не буде сидіти і там щось... отримувати допомогу. Тому що роблять? Відкривають власний бізнес. Якщо відкривають власний бізнес, це КІК, дуже багато звертається малих, це маленькі пекарні, якісь перукарні, ще щось, вони всі вже є КІК. Що вони зробили? Вони вже порушили законодавство, тому що вони не подали повідомлення. Це штраф на сьогоднішній день 800 тисяч. Ви будете чекати, що ці люди повернуться? Нізащо.

Що зараз консультанти і я особисто, я не бачу іншого виходу, що їм можна сказати. Якщо ми чекаємо на зміну законодавства, якщо податковий комітет розглядає вже більше року, я не знаю скільки, законопроект 8137, де зменшуються, не скасовуються штрафи, тільки зменшуються до 100 тисяч і це вже був як такий компроміс з боку громадськості,

що хоча б 100, це не 800. Але ж чи повернуться ці люди на 800 тисяч або на 100 тисяч? І на сьогоднішній день навіть ці 100 тисяч не приймаються, вони заморожені. Тому, коли ми кажемо про те... Взагалі там, якщо брати цю тему, це тема податкового резидентства, ці всі люди, які знаходяться за кордоном, вони вже вважаються податковими резидентами Польщі і інших, інших, інших країн.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

ДРОГОВОЗ Ю. І тому як би повернути вже буде їх складно, тому що в нас не передбачена ця ситуація, коли люди як біженці виїжджають за кордон і в нас іде конфлікт взагалі законодавчих актів, і хто ж буде їх захищати і казати, що це наші громадяни, що це наші резиденти, що не треба їх оподатковувати.

І ще один момент, той, який відноситься до якраз економіки. Маленька сфера бізнесу, маленька вендинг – це торговельні апарати. Завозить великий бізнес, ну, середній бізнес, невеликий – середній бізнес, але беруть в оренду там далі маленький бізнес, мікро. Зверталися з проблемою неможливо фіскалізувати ці торговельні апарати. Зверталися до Комітету з питань податкової політики, до податкової, до Міністерства фінансів, до Міністерства економіки, підприємство, там, скажемо, ходило, озвучуючи, що буде проблема для клієнтів цих маленьких. Мінфін написав, що, да, будуть штрафи, що все добре. Всі зауваження проігноровані і далі справа не рухається. Але ж проблема є, тому що неможливо, є проблеми технічні, законодавчі щодо фіскалізації тих торговельних апаратів.

Тому прохання, от також ми будемо, мабуть, звертатися. Уже до усіх зверталися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Рахуємось далі. І в нас останній виступ. Мирослав Лаба, фахівець Економічної експертної платформи. Спрощення, адміністрування та дерегуляція. На цьому зупинюсь.

ЛАБА М. Добрий вечір. Дякую.

У мене п'ять законопроектів, я буду намагатись максимально стисло.

Перша хороша новина, що один законопроект, який ми готували, його в понеділок Верховна Рада вже прийняла, це законопроект 9627 про спрощення... зміна цільового призначення земельної ділянки.

Другий законопроект – це 8058 про механізм прискореного перегляду інструментів державного регулювання. Я його називаю, напевно, це як симбіоз дій Верховної Ради і Кабінету Міністрів, який Мінекономіки, уряд вніс ще у вересні 2022 року. І ним, цим механізмом, закладалася можливість уряду швидко міняти, дерегуляцію робити, тому що в багатьох моментах, щоб поміняти якісь шкідливі норми, необхідно було одночасно приймати і рішення Верховної Ради.

Законопроект хороший. В ньому закладені принципи регуляторної гільйотини, автоматизація обліку, тобто він дав позитивний момент в тому, що, мені здається, наслідком цього законопроекту стала робота міжвідомчої робочої групи Мінекономіки, яка сьогодні доволі ефективно працює і міняє певні негативні норми.

Наступний важливий законопроект 5837. Пан Михайло казав, що якщо Верховна Рада прийме легалізацію нажитих доходів і депутати увійдуть в історію, то цей законопроект по важливості, я вважаю, є аналогічний цій нормі, тому що він зачіпає державний нагляд і контроль по всім сферам діяльності бізнесу. Це зачіпає дуже багато елементів бізнесу, це зачіпає дуже багато центральних і виконавчої влади, де є корупція, де є тиск, де є зловживання, де є всі оці негативні елементи, які заважають бізнесу працювати. Там є автоматизація, там є можливість замовити перевірку безоплатну, там є можливість багатьох речей, які позитивно вплинуть на економіку.

В доповнення до цього законопроекту хочу сказати, що колеги піднімали питання по обов'язку застосовувати М-Тест, аналіз регуляторного впливу для кожного законопроекту. Я би звернувся з ініціативою: давайте ми зробимо не обов'язок, давайте ми зробимо ту ініціативу комітету економічного до кожного законопроекту, не до кожного, до важливого законопроекту, який вважає чи бізнес, чи уряд, чи ще щось давати цей аналіз впливу. Тобто у нас є економічна платформа, є 12 аналітичних центрів, є люди, які мають певну репутацію. І просто до того важливого документу дати маленький листочок, сказати як він впливає: він впливає на економіку, він впливає на бізнес, він впливає на якісь важливі речі, тому що сьогодні єдиним виміром багатьох рішень, які приймаються, це є вплив на бюджет. Тобто впливає на бюджет – плюс ми приймаємо, не впливає на бюджет або зменшує доходи – це шкідливо, ми це не приймаємо.

Олег казав за розрахунки, які робить Мінфін. Також я як ініціативно хочу сказати, був Указ Президента про створення урядового ситуаційного центру, де є інформація, де є база даних, де є відповідне інформаційне забезпечення і так далше і, можливо, є зміст десь Комітету економічному вклинитись в цей довгий ситуаційний центр для того, щоби мати доступ до даних, мати доступ до розрахунків, мати доступ до саме тих первинних документів, на базі яких приймаються ті чи інші управлінські рішення.

І два останніх документи – це є КІК. Юлія Сергіївна сказала, законопроект важливий, лежить уже з, по-моєму, жовтня 2022 року, це вже півтора року. І останній законопроект також, я би сказав, коли я подивився його, вивчав, вніс Голова Верховної Ради пан Руслан Стефанчук, підписали 130 народних депутатів, три роки лежить, не рухається. Важливий документ.

_____ . 6013 правонаступництво дозвільних документів. Більшість з них зависло у вас в комітеті. Тому питання таке. Чи можна їх цього року нарешті розблокувати і прийняти?

Мирослав, час вичерпано.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Ми завершили...

РУЩИШИН Я.І. Дивіться, на цю сесію винесено було приблизно тільки 60-70 законопроектів. Розглянули ми скільки? Вісім? Десять? Десять... розумієте? І тому нам треба просто-напросто думати про зміну, як принаймні про те, щоб пропонувати про зміну роботи Верховної Ради. Ми зараз ad hoc працюємо, ви знаєте, в режимі небезпеки і таке інше, але, напевно, це треба змінювати.

ЯНЧЕНКО Г.І. Але однозначно наш комітет і робота нашого комітету можуть бути більш ефективними. І так само озвучували, в тому числі сьогодні, п'ять законопроектів, які наш комітет не пройшли, перш ніж вони взагалі можуть бути винесені на порядок денний. А от в цьому є проблема об'єктивно, це потрібно нам...

_____ . Дивіться, колеги, це ж не тому, що вони не пройшли, що хтось не хоче щось там розглядати чи роботу робити, є зауваження, є дискусії, є багато питань. Бо ви зараз позиціонуєте певні законопроекти і певним чином ми маємо інший бік, ми маємо державу, ми маємо інституції державні, які мають інші бачення.

Ну, не можна сказати, давайте ми все загалом приймемо, бо ми там зараз так вважаємо, що це за потрібне. Розумієте? Ви ж також спілкуєтеся, правда, з різними інстанціями і бачите, що різні є моменти, які ми маємо враховувати. Тому підтримуємо дискусії і намагаємося зробити все корисне.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Ми активно попрацювали, навіть майже не вибули з графіку. Мене попросили підвести певні підсумки, я їх сформулюю в одне питання і одне прохання.

Перше питання. З того, що ми от обговорювали на комітетських слуханнях з питань економічного розвитку, як бути з тим, що податкове адміністрування є основною перепорою для розвитку економіки. Я розумію, що є функція, там Мінекономіки каже, що це не наше, Комітет з економічного розвитку теж каже, не наше. Але як бути з тим, що саме це зараз є? От ми всі чули, тобто податки, адміністрування. Як бути з тим, що це є основним, саме адміністрування, ми не говоримо про податки, адміністрування є основною перепорою розвитку економіки? Це питання, можливо, навіть філософське, але так на перспективу.

І звернення, прохання це на основі того, що сьогодні було озвучено, все-таки якось його сформувати в якесь звернення там до уряду, до інституцій якихось там, які повинні теж мати з цим справу.

РУЩИШИН Я.І. Дуже дякую. Дякую всім за участь.

Я таки настоюю, щоб у нас був гарний протокол і, якщо можна, попросити ті всі презентації, які були, долучити до цього протоколу для того, щоб ми могли поширити напрацювання, щоб це не кануло в нікуди. І тут багато компетенцій інших комітетів, ми би мали їм передати цю роботу, щоб ви двічі не говорили. Оце вам дуже дякую.

А з приводу адміністрування, це є правозастосовний рівень, розумієте. Ми говоримо багато про правотворчий рівень, але нам треба говорити так само, як вони пізніше реалізуються, ці наші права і обов'язки наших чиновників в конкретних галузях або в напрямках. Тут у нас величезна проблема і не менша, ніж законотворчість, я думаю, що, можливо, більша навіть.

Дуже дякую всім. Я не знаю, ви, напевно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо немає там того, що треба обов'язково прямо зараз сказати.

_____. Остання така ремарка. Ми будемо сподіватися, що в певні питання адміністрування, які саме заважають економіці, ви як економічний комітет теж зможете втрутитися і трохи допомогти з податковим там, де підприємці не знаходять з ним комунікацію, там, де саме оця виникає проблема, що не рахуються вигоди для економіки, а рахуються тільки бюджетний ефект. То мені здається, якщо ви можете як

економічний комітет саме такі питання, як там з СМКОР, наприклад, чи ще щось, РРО це жахливе, втрутитись трохи.

РУЩИШИН Я.І. У мене пропозиція зустрічна. Дивіться, сьогодні ми взяли дуже широкий спектр питань, а я би просив вас, бо ми ніколи не відмовимо у зустрічі з вами, якщо можна це робити, тематично, беремо РРО і що з ним пов'язано і робимо тематичну зустріч тільки з цього питання. То сьогодні було чотири, п'ять, шість глобальних тематик, таких можна було п'ять столів круглих зробити чи таке інше, напевно. І я би хотів, щоб ми все-таки не забули, щоб у нас це пішло, в поступальних рух перейшло якимось чином.

Тому прошу організаторів на наступне це пам'ятати, щоб ми могли трошки, можливо, заглиблюватися в певні тематики для того, щоб глибше можна було... щоб ми діалог мали. Бо ми можемо вам... Ганна дуже добре сказала, ми почули вас. Але б ми хотіли вам сказати протилежну сторону, знаєте, також, бо там аргументів є таких, які не розбиваються просто-напросто, і дуже багато б ми могли з цього приводу сказати, а часу немає.

Тому прошу організаторів на наступний раз це...

_____. Пане Ярослав, тоді у мене до вас пропозиція. Давайте не будемо повторювати ті історії, що перед цим були в 2015 році парламентські слухання і потім у 2024 році. Правильно сказали, що діалог – це процес зворотній, це коли не тільки прийшли накачали і пішли, так, от які ми молодці, ми тут прийшли і депутатам понабивали гвіздки і з чистою совістю пішли до себе в асоціацію розказали.

РУЩИШИН Я.І. *(Не чути)*

_____. Ні, на рахунок вирішено ніхто ілюзіями себе не тішить, тут всі вже дорослі хлопчики і дівчатка, не перший рік працюють. Тому давайте ми все-таки робити це більш системно, щоб, я ще раз кажу, щоб не було так, що ми згадували, що було в 2015 році і що тепер у 2024 році. Невідомо, чи будуть в цьому вибори, в наступному, маємо надію, що ми ще з вами попрацюємо як мінімум певний час.

Я повторюю своє запрошення від імені великої нашої громади і наших міжнародних партнерів на концепцію підтримки середнього бізнесу. Це, до речі, там широке поле і широкий простір, бо це якраз та категорія, яка утримує країну. Тому, будь ласка, ласкаво просимо. Там, до речі, можна буде прийти і якраз, як ви кажете, висловити

свою точку зору. Бо ми і хочемо це зробити, щоб це був діалог: є розробники і є ті, хто буде це робити.

(Загальна дискусія)

РУЩИШИН Я.І. Дивіться, я Голові Комітету це передам. Ми з ним домовимося, я вважаю, що раз на квартал ми можемо спокійно робити регулярні зустрічі і, можливо, навіть наперед зарезервувати певні дати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, і на правах модератора і на цій оптимістичній ноті пропоную офіційно закрити нашу зустріч і перейти до неформального спілкування.

РУЩИШИН Я.І. Дуже дякуємо вам за працю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Усім дякую.